Государствен. библиотека СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхечарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 98 (3858). | ШОАТТА, 15 август 1964 шу. | Мах. 2 кап.

НОВКЪОСТ Н. С. ХРУЩЕВ ЦЕЛИНОГРАДСКИ ОБЛАСТА БОАХАМАШКА

СТАНЦИ ЖАНЫСПАЙ (Целиноградски область). 13 август. (Пресс-группа). Тахан Iурра КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрийн Совета Председатель новкъост Н. С. Хрущев Жаныспайн станце кхаьчаа. Укхаза веаш парте Центральни Комитета секретарь В. И. Поляков а.

Станцера духхьал Н. С. Хрущев вола укхаза гарга- уккача Есильски производственни управлене совхозийн кхашка. Целинни крае гIолла новкъоста Хрущева го боаккхаш цунца ва Казахстана КП ЦК хьалхара секретарь И. Ю. Юсупов, Казахски ССР Министрийн Совета председатель Д. А. Кунаев, парте Целинни крайкома хьалхара секретарь Ф. С. Колошмец, крайисполкома председатель В. В. Мацкевич.

Ишниа юхxе гIолла долхача кхашкарча наькъашка кхо сахьт совгIа йолх машинаш. Доазув доваш да края кIи кхаш. Жаныспайски, Московски, Карабольски, Бузулукски совхозийн кхашка хьежаб. Цу биъ боахама кIа дIадийна бIаь эзар совгIа гектар лаьтта да. Гектара тIара юкъера даьрхIача 16—18 а 20 а центнер кIа дарга, йоах целинникаша. Духхьал цхьаь Есильски производственни управлене совхозаша укх шера паччахьаллкхена дIалургда 35 миллион пунт хьат, планах 22 миллион пунт мара яла ца еача.

Кхашка хьожача хана Никита Сергеевича къамаьл хилар совхозийн директорашца Б. Н. Петрухаца, А. В. Гаурликаца, Л. Я. Гольдбергаца, Н. Н. Симакинна, Есильски производственни управлене начальникаца Д. А. Кимаца. парткоме секретарапа И. А. Шендриканца, бригадирашца, механизаторашца.

«Бузулукский» совхоза цхьоалагIча бригада кхай тIарча стане Н. С. Хрущев чIоагIа тIа а яйдар, цук механизаторашца, специалистащца, целинни боахамий кулгалхошца безаме къамаьл а хилар.

Н. С. ХРУЩЕВА АНГЛИЙСКИ ИЗДАТЕЛЦА РОЙ ТОМСОНАЦА ДАЬ КЪАМАЬЛ

13 августа СССР Министрийн Совета Председатела Н. С. Хрущева Советски Союзе вола английски издатель господин Рой Томсон тIаийцар цо дехарах, цунца къамаьл а дир.

Къамаьл хилар Целинни крае, мехка гIолла го боаккхаш. Н. С. Хрущев целинни лаьттацкарча совхозийн балхашка хьожаш волча хана.

Н. С. Хрущева господин Рой Томсон хьийхар целинни лаьтташка хьалхедаьча кердача илатага хьожаргволаш, целинни совхозийн кхашка хьожача дакъа лаца. Господин Рой Томсона раьза а хаина тIаийцар из предложени. Н. С. Хрущевца цхьана из хилар Есильски производственни управлене «Жаныспай», «Московский», «Карабольский», «Бузулукский» совхозийн кхашка, Н. С. Хрущева целинни совхозийн болхлошцех специалистащцех къамаьл деш ладийгIар цо.

Кхашка го баьккхачул тIехьагIа Н. С. Хрущева господиннаца Рой Томсонаца къамаьл дир, къамаьл деча хана Н. С. Хрущева жоп делар дунен халкъашта юкъерча вахара а хIанзарча хьалшка советски общество дегIалхара а хьакъехьа дукха проблемаш юкъача хаттарашта.

Господин Рой Томсона ше тIаэпарах а къамаьл деча хана ше тийначча хаттарашта жоп даларах а баркал аьлар Н. С. Хрущевне.

Къамаьл деча хилар: господин Рой Томсонацара английски журналист Дэвид Лейтс, «Правдан», «Известиян» газетий кертера редакторащ П. А. Сатюков, А. И. Аджубей.

Къайле йоашаш а Iымерза а чаккдаьлар кхаь сахьата гарга дIаьхдена хинна къамаьл.

БАЛХАШ ЛЕДАРА ЛЕЛАДУ

Наьсарен производственни управлене «Октябра 40 шу» яхача совхозе ка болча ялатех мукъадаьнна шортта лаьтта ха, ХьатIадоагIача шера производственни планага хьежача укх шерарчуд дукхха дукхагIа дIаде лерхI совхозо гурахьа дув ялаташ. ХIаьта бIаьсти оахаргдола лаьтташ геттара кIезига де а лерхI.

Совхоза кулгалхоша лерхIарий цар кхоачашдери таьина вIашегIкхетаи. Дерриге совхозе аьха лаьтта эзар гектарага дIакхоач. ХIаьта оахам миштад? Iалаьмате во да ца оале, кхы ала хIама дац. Аьха кхаш боархдаьд тIауллача чаво, оахам шьере дац, дукхха йоккхий галаш тIеухк. ХIана хинна из ишта? Из хиннад, цкъадале, нохараште предплужникаш йоахке а уж нийса ца хиларах. Лаьттан лаккхера тIоа кIалхьаи, из оагIор буж. Цудухьа кхаш тIа йиса ялатий юхнаш, ца IокIалхьаш нохаро. ХIаьта совхозе шортта катокаш йоллашехьа а уж тIехьайийза лаьтта оахаш йола агрегат вIашагIьеллаац. Нагахьачоа мара нохара тIехьа мекхаш дац. Из ишта хиларах кхай тIара галаш ца йохаш юс.

Iалаьмате во терно ю совхозе лаьтта хьаьнара а. Аьха даьнначча лаьтта цхьаккха гектара тIа удобренеш ехкаац. Бакъда, хIанз ахенза долча лаьтта минеральни удобренеш ехка-м болабеннаб совхозе. КIезигача майдан тIа тайсай уж. Ширдаьппа кхо дилла дага а бац укхаза.

Совхозе йолаш йолча тракторашка хьежача дукхагIа лаьтта аха йиш яр. Бакъда, техниках лерттIа пайда ца эцарах лаьтта оахата тIехьадоах. Укхаза лоадам боацача бахьанах трактор еха-ча кхо-анъ ди доаккх латташ. Масала, 12-ча августе цхьоалагIча отделене ворхI тракторех пиъ, еха латтар. Уж латта тоъал ха яр. Цудухьа отделене дерригa аьха лаьтта 348 гектар мара дац. Кхы дикагIа дац гIулакхаш шоллагIча отделене а. Цу дийнахьа № 4 йолча бригаде ерриге тракторащ сайца лаьттар.

Бутт гаргга цамогаш уллача учетчика хогаметта вайта учетчик вац укхаза, даьча балхашта еш учет яцар, боллошта шоаш даьр фуд, цох хьадоагIар фуд хацар. ДIалале ахча лаш яхаш, совхоза кулгалхоша цамогаш вар верзалца керда учетчик хьаэцацар.

Довза бахьанаш ца а довзаш сихха дIалаха деза балха юкъера кхоачамбоацараш. Лаьтта оахача декма тIахьожам лоаттабе беза.

Б. АРЧАКОВ.
тха собкор.

ХЬАЙБАШ ДИЗА ХУРГДА

Урус-Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхозе вIашагIьеллай силос кийчъеш йола ши группа. ХIара группе йиъ комбайн я. Цар тIа болх беш ба совхоза дикагIбола комбайнераш.

Массехк дийнахьа совхоза цхьоалагIча отделене 1305 тонни кховлагIча отделене 1100 тонни силос дIаеллай.

Силоса лаьрхIа хьажкIаш дика кхеьий цхьоалагIча отделенерча звеньевойс Мусаев Даргас. 135 гектарах хIаране тIара 250 центнер силос йоал.

Цу тайлара дика хьувкъамаш доах шоллагIча отделене звеньевойс Хачукаев Ужас а. Цо хIара гектара тIара 230 центнер силос йоаккх.

Диъ-пхе дийнахьа шоллагIча отделене 440 тонн силос дIаеллай. Цу даьхе хьнаре къахьег комбайнераша Бадаев Шедида, Седаев Бауде, кхычар. Цар дийнахьа норма 4 гектара мара йоацача даим 5—6 гектарага кхаччалца силос хьокх.

Комбайнераша хьокхаш йола силос дика вIакхуxь совхоза шоферашa Ахмадов ЯрагIе, Исраилов Авалу, Чептиев Шахида. кхычар а.

Ишта дика къахьег йиълагIча отделене механизатораша а. Цар а дIаеллай 350 тоннал совгIа силос, Цига белгалваьннав комбайнер Мелтаев Махамбек. ХIара денна 7 гектарага кхаччалца силоса лаьрхIа хьажкIаш хьокх цо.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

ШОРТТА ХУРГЬЯ СИЛОС

Бокиха боахам ба Грозненски производственни управлене № 1 йолча шурий совхоза бар, эзарнел тIех етт ба укхаза кхоабаш. Хьайбаш леладераша тIеххоачашъяьй паччахьалкхенга шура йоххара ворхI бетте план.

Дуxхьал дешаща а доаллаш гIулакхаш хьахойт № 1 йолча шурий совхоза фермерех болхлоша хьайбашта Iана эзмалахь лерттIа кхоачо яра шоаш йовкхо ега. Укх шера Iайн бIаьстийн гонга гIолла боагIаш хотта латтар ферма коа.

Ферма кое трактораца шьер а даь массанахьа а кастта жагIа булларгболаш ба. ХIанз дIадоладаьд уж балхаш. ШIоахъеш латт ферма наIарашн кораши, тохаш латт кизгаш. Ремонт еш латт цхьайолча ехача автоматически поилкашта.

Къаьстта теркам тIабахийтаб ферма болхлоша хьайбашта доакъар Iалашдара. ХIанз берига низ тIабахийта силос йоллаш ба укхаза. Планах ворхI эзар тонн гаргга силос йолла еза ферме, хIаьта дIазала яьннай 4800 тонн гаргга.

Сийлос йолла йолаьча хьалхарча деношка дукха кхоачамбоацараш дар балхаца, тоъацар них. ЦаI мара трактор яцар машинаш тIара силос Iойоассаеши из харша чу Iотоlаеши.

Силос йоллача бригадана кулгалде хьожавир дукха хана дена дика болх беш хьавена, хIанз пенсионер вола С. Чернышев. Цо эргабаьккхар бригада болх. Кхыметтел, цIенноавой а тIаь боалабар цо силос йоллача болх бе.

Дийнахьара нормаш тIеххоацаш а еш тIагIертта къахьегаш бе силос йоллачара боллдой Е. Черней, Г. Пашенкова, Я. Абушева, Н. Сахтова, З. Анзорова, кхыбараш а, цхьадолча дийнахьа 280—320 тонн силос йолла кхоабу уж.

№ 1 йола шурий-товарни ферма дукха тIехьайнсаш № 2 йолча шурий - товарни фермел. Ерриге дIайолла езар 4.345 тонн йолча хIанзале а дIаеллай укхаза 3480 тонн силос. Хьнаре къахьег силос хьекха хьажкIаш Iойоассаеш болча боахлоша В. Яковлеваси Х. Дикиеваси.

Дийнахьа 70—80 тонн силоз довкъар хьокх ший комбайнаца Дьячок Василе. Дика болх барах совхоза сийлен Доска тIа ваьккхав ца, цул совгIа ахчан совгIати цIе вьичели еннай сий долча механизатора.

Тешшаме кхоачашду шоай декхараш силос кхухьаш болча шофераша Н. Шейкина, Д. Волошнина, Д. Курбанова, кхычар. Денна 23—26 рейс е кхоаву царех хIара.

ХьажкIий силосаца цхьана комбинированни силос дIайоллаш а бе фермашка. ХIанзе а аллай эзар тонн гаргга силос. «ХIара кхоабача Iатта 15—18 тонн силос Iалашъергья», оаха йоах цар.

Ам. ПЛИЕВ.

ХЬАЖКIАШТЕИ СВЕКЛАНЕИ—ШЕРРА НИКЪ!

ХЬАЖКIАШИ СВЕКЛАИ ЛЕЛАЕРИЙ СОВЕЩАНЕРА

Шоашта карагIдаьнараш дувца, шоаш Iоаь опыт дIа-хьа йовзийта, дIахо де дезарех вIашагIдаговла укх деношка КПСС обкоме хиннача совещание вIашагIкхийтар механизированни звеньеводаш, ишта совещание дакъа лаьцар производственни управленей начальникаша, юрта - партионий секретараша, кхыбараша.

Совещание доклад хьа юрта боахама продукташ яхарен кийчъярен министра заместителав нов- Дудника белгалдаьккхар, вай республикерча механизированни звенош леладу кхаш малагIча хьала тIа да, хьажкIий малагIа фу дикагIа хьувкъ. 56 механизированни звено я В. Первицкен В. Светлячлен технологех болх беш. Сийленца а тешшаме а кхоачашду шоай декхараш царех дукхагIчар.

Къаьстта дикагIа лел нн. Мальсагова, Кодзоева, Зармаева, Тимошенко, кхычар а кулгалдеча механизированни звеной гIуллакхаш. ВIалла оасар а доацаш цIена да цар кхаш. Цох гуш да шоай доалахьарча техниках цар бизза пайда эцаш хилар. Кулгашца бу болх бизза дIа а баьккхе хьалкхею цар шекара свекла, хьажкIаш, горох, кхийола кулътураш. Минеральни моттигерен удобренеш а ехкаш хьаьйну шоай кхаш.

Укх шера хьажкIий керда тайпаш дIадийнад вай республика цхьадолча боахамашка. Цхьан гектара тIара 1000—1200 центнер моша довкъар даккха йиш я «Белая зубовидная», яхача тайпах йола хьажкIаш дIайийнача кхай тIара. Ерригаш а 171 гектара тIа мара дIайийнавац цу тайпара хьажкIаш вай республике. Хьу санна хет уж тIайола кхаш, 4.5—5 метр лакха да цар гIад.

Ишта дика хьахуд вай республика хьалашка «Имеретинская» яхача хьажкIий сорт а.

ТIадоагIача шера хьажкIий керда фу дIадийнача кхашкара укх шерарчул кхозза дукхагIа довкъарш 1,5—2-зза дукхагIа фуальялза хьажкIаши чуя торо хургья. ТIаккха кIезигагIа е мегаргья хьажкIаш. Из бахьан долаш дукха лаьтташ мукъадаргда кхыча культурашта. Цо кийргья боахамий экономика. ХIана аьлча, лаьтта мукъадалацца цхьана ишта мукъаргья техника, болхлой. Масала, укх шера 500 гектара тIа «ВИР-63» яхача сортах йола хьажкIаш дIайийнача боахаме тIадоагIача шера 150—170 гектара тIа мара дIае езаргьяц «Имеретинская» яха хьажкIаш. Цунах хьагу дIадоладаьча кердача гIулакхах мел пайда боал.

ТIадоагIача шера шоай кхашка хьажкIий керда тайпаш дIадуьйга могадир берригача механизатораша.

Шерра-шера доккхагIа дехкараш увтт механизированни звенонта хьалхашке. Цудухьа вIалла а юкъ ца йолийташ дIахьа деза гучадаьнна кхоачамбоацараш. Дерригa де йиш яр де деза механизированни звеноша дикагIа болх бергболаш, — аьлар юрта боахама продукташ яхарен кийчъярен министерства министра заместитела нов. Рудометкина.

Лаьтта ахарга денз дIайийна культураш хьалкхеь чуэлача звенос ший кхай тIа ше де деза дерригa балхаш. Бакъда, хIанз а хац цхьайолча механизированни звеноша тIадоагIача шера шоаш хьувкъам кхебергбола кхаш малагIаш да. Из бахьан долаш хIанзле а уж аха минеральни моттигерен удобренеш а ехкаш хьаьнде йиш йоацаш ба уж.

Шекара свеклаи хьажкIаши хьалкхеяра шерра-шера дукхагIа опыт Iоаю механизатораша. Шоашта хайна кердадараш, шоашта хетараш, пайдах хургдараш дувцаш къамаьлаш дир цар.

Соахкарчул йоккхагIа майда я укх шера ца кулгалдеча звено коллективо культураш хьалкхеш, 1965-ча шера кхы а йоккхагIа хургья из майда. ХIанзе а аьха а макха баьккха а даьннад дхо ткъой кхашка. Минеральни моттигерен удобренеш ехкаш да тхо цар тIа, — аьлар Шаьла производственни управлене «Дружба» совхоза механизатора А. Зармаева. — Цо белгалдаьккхар шоаш хIара гектара тIара 25.5 центнер кIа даьккхалга. Цхьабакъда, механизатор раьза вацар ка бола ялаташ хьалкхедара шоай звенос мел мах дIабехийтаб а мел пайда баьб а белгалдаккха совхоза кулгалхоша шоашта гIо ца дарах.

— Дика хьувкъам хьалкхебир оаха совхка, укх шера кхы а дукхагIа чуяхьаргья оаха хьажкIаш. Механизмашца бу беррига болх. Нов. Зармаевца яхь лелаю оаха. Оаха низ кхобац цу яхье котдалара. ХIаьта тхо кот а дарга, — чIоагIа дош делар Кодзоев Бахьаудина.

Урус-Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхоза механизатора нов. Матаева аьлар, центнер хьажкIаш яхарга 1 сом 30 кепиги дIадахийта лаьрхIача 1 сом 07 кепиги мара дIадохийтаргдац оаха. ХIанзалца хьа 263 сом. е кешта аьлча, 66 сага ди кходаьд оаха.

Грозненски производственни управлене «Староюртовский» совхоза механизированни звено звеньевойс нов. Эльмурзаева аьлар, культураш хьувкъяра йоккха торо хулийт механизаторий шоай доалахьа лаьттен техникен хиларо. Хьувкъам баккхарга хьежа алари теларо. Из бахьан долаш хIанзалца хьадаьча балхашка дIадахийта дезар 26 эзар 944 сом хиннача тIа звенос дIадахийтар дел 10 эзар 101 сом мара. ХIаьта центнер шекара свекла яккхарга 98—99 кепиг мара дIаIоргдац тха.

Совещание къамаьлаш дир кхы а дукхача механизаторашa, шоашта карагIдаьннараш, шоай балхацара кхоачамбоацараш, шоашта эшараш дийцар цар. ХьажкIаш дIакхаьхьара эша тракторни тележкаш аийхар цаьех цхьабараша.

Совещание чIоагIа уйла тIоэаш къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Титова.

Сараххьа Грозненски производственни управлене «Советская Россия» яхача колхозе дIайийнача «Любели» яхача кердача сортах йолча хьажкIашка хьажа бахар совещание хинналаш.

Сурта тIа (аьрдехьара ваттехьа) И. Ситалов, Шелковски производственни управлене Ленина цIерахча колхоза механизатор, А. Кагерманов. Урус-Мартана производственни управлене «Красноармейский» яхача совхоза механизатор, И. Слюсаоев, Шаьла производственни управлене «Дружба» совхоза механизатор, Б. Кодзоев, Наьсарен производственни управлене «Октябра 40 шу» яхача совхоза механизатор.

П. АБАЗБЕКОВ.
Н. Плиева сурт.

ХИШ ДЕХКАЧА ЛАЬТТА ХЬАЖКIАШ ДУКХАГIА ДIАЕРО ДУКХАГIА ДУЛХ ДАККХАРА ЙОККХИЙ ТОРОНАШ ХЬАЕЛЛ

1964 ШЕРА 8 АВГУСТА КЪИЛБАСЕДА-ХIИРИЙ АССР КИРОВСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕ «ХУМАЛАГ» ЯХАЧА ЮРТБОАХАМА АРТЕЛА КОЛХОЗХОШЦА, СПЕЦИАЛИСТАШЦА

НОВКЪОСТА Н. С. ХРУЩЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Къилбаседа - ХIирийчене а беррига вай мехка а цIорваьлла вовзаш ва хиш дехкача лаьтта хьажкIаш хьувкъаеш вола мастер Харитон Андреевич Албегов. 8 августа цун кхай тIа вера КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрийн Совета Председатель новкъост Н. С. Хрущев. Башха дика хьажкIаш бIаргайра цуна. Сомача гIадамаша, царех йоахкача йоккхийча хьажкIаша хьагойт уж дика хьувкъаргйолга. Дукхха шераш да нов. Албегова гектара тIара 80—90 центнер фуальяьла хьажкIаш чуэца. ХIаьта укх шера кхы а лаккхургья из цифра.

ХьажкIий кхай тIа къамаьл хоттаделар. Гулбеннараша чIоагIа терно еш ладугIар Н. С. Хрущева, Х. А. Албегова. «Хумалаг» яхача артела кхача колхозоша деча къамаьлага. Ше къамаьл деш укхаза хиннача краий, областий, Къилбаседа - Кавказен Закавказьев автономни республикай кулгалхошта хьалхешка хиш дехка лаьтташ леладара хьажкIий силоса тIа бежана дулхи шурен яккхара лоархIаме дешаш оттадир Н. С. Хрущева.

Лоехьа из къамаьла дIаладаь да.

Н. С. Хрущев. Хиш дехкача лаьтташ тIа дIакхй шуй колхозе ерригa хьажкIаш?

Х. А. Албегов. А, ерригаш а ец. Лаьтта нийса ца хилар бахьан долаш хий дилла вIаштIехьа ца доала лаьтташ а да тхо, хIаьта цига богиран культура санна ехлаю хьажкIаш.

Н. С. Хрущев. Мишта хет хьона, нов. Албегов, фу хургья укх тайпарча хьажкIаша? Мел хьажкIаш чуэцаргья оаш?

Х. А. Албегов. Укх шера гектара тIара 120 центнерал кIезигагIа йоацаш фуальяьха хьажкIаш чуэна а дага ва со. Из юккъера цифра я. ХIаьта цхьайолча участкашка хьувкъам кхы а лаккхагIа хургба.

Н. С. Хрущев. Силоса лаьрхIа моша йолча тайпара ер хьажкIаш чуйнача. тIаккха мишта хургба хьувкъам?

Х. А. Албегов. Аз хьалкхееш йола хьажкIаш хлата чуэц колхозо. Цхьабакъда, из силосе таьрхIа чуйнача, хетаргахьа эзар е кхы дукхагIа центнер силос аргьяц цхьан гектара тIара.

Н. С. Хрущев. ХьажкIашта мел минеральни удобрени тох Iе?

Х. А. Албегов. Из къайле я, Никита Сергеевич. ХьажкIаш хий дехкача лаьтта дIаноош йоландаь удобрени дукха тос ла.

Н. С. Хрущев. ХIаьта а чел тох Iа, шорттига лерге а вийя тIьалал сота.

Х. А. Албегов. Гектара тIа 9 центнер.

Н. С. Хрущев. Гой хьона, мел удобрени тох а хьаала эхь нет хьона. ХIаьта удобрени па хила хьажкIаш хьувкъае йиш яц. Цхьан гектара тIа оцш 9 центнер удобрени тоссийта-м дика да. И-м дика хьийкъача хьажкIаша яха декь. ХьажкIашта ма эшна удобрени тоха йиш йоцаш хилар вай ираз ца хилар дар. Нагахь санна лерттIа доал дойя хьажкIаш, къаьстта хиш дехкача лаьтташ тIара ярах а йолаш удобрени йоапаш хьалкхее йиш яц. Цхьа сакъердаме хIама дага доагIа сона. Цхьа шу хьалха Украине ветавар цIи хеза вола американски фермер Росуэлл Гарст. ХьажкIаш дIаювча кхай тIа хилар из, хIаьта удобрени а ца тоссаш уж вIаювш бIаргайнов цунна. ЭгIаз ваьхача Гарста аьналар: удобрени а ца тоссаш оаш хьажкIаш дIаюва аьнна Хрущевта яздергда аз. Из вIалла да мегаргволаш хIама дац.

ХIанз вайга удобренеш хургья. Халкъа боахама химмзаци яра йоккха программа кхоачашъеш я партий халкъа. ХьатIадоагIача шера вай мехка арахецаргья 35 миллион тонн минеральни удобрени. Хьувкъам бахьанне лоаттабеча къовсаме керда торонаш хьаелларгья цу гIулакхо. Гибридни фу, удобренеш хилаpo, хий дехкаро вIаштIехьдоалийта р г а хьувкъам массехказа лакхбе.

Х. А. Албегов. ДIайийнача хIумашта мел эша удобрени тасса йиш хургйолча ханага чIоагIа сагессаш да тхо. ХIанзарчоа вай ишта торо яц. Хий ца дуалача участке шIайийнича хьажкIашта, масала, 4—5 центнер удобрени тох аз. Нагахьа санна цу тIа кхы а 2—3 центнер тIатохаре хий ца дехкача лаьтта а дикагIа хьувкъаргьяр хьажкIаш.

Н. С. Хрущев. Хьалкхееш мел йолча хьажкIашта диллал хий хургдий шуга?

Х. А. Албегов. Хий-м да тхазнига, бакъда, ерригача хьажкIашта диллал-м дац.

Н. С. Хрущев. ХIанз колхозе долаш долчох хий дилла йиш йолаш мел лаьтта да?

Х. А. Албегов. Хетаргахьа кхы а 400—500 гектара тIа хий дилла йиш хургья.

Н. С. Хрущев. Нагахьа санна толашегIа йола технически совстваш хилча дукхагIча лаьтта хий дилла йиш хургьярий?

Х. А. Албегов. Йиш хургьяр, бакъда, колхозага цу тайпара техника яц.

Н. С. Хрущев. Вайцига я из бола цасосаш, уж дIа а оттаьь хий дилла йиш я.

Х. А. Албегов. Из ше да. ТIаккха оаха дикка шеръергья хий декка майдаш.

Н. С. Хрущев. Хиш дехкара йолча колхозе торонашка хьеж хьо. Хиш дехкьлга вIаштIехьдаккхара колхозага йолаш Iоача торонех пайда эца беза эгара хьалха. Цхьабакъда, хиш дехкьлга дегIакхувлара паччахьалкхено доккха новкъостал дергхилахь

(ДIаходдар 2-ча оагIо тIа).

ХИШ ДЕХКАЧА ЛАЬТТА ХЬАЖКlАШ ДУКХАГlА ДlАЕРО ДУКХАГlА ДУЛХ ДАККХАРА ЙОККХИЙ ТОРОНАШ ХЬАЕЛЛ

1964 ШЕРА 8 АВГУСТА КЪИЛБАСЕДА-ХlИРИЙ АССР КИРОВСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕ «ХУМАЛАГ» ЯХАЧА ЮРТБОАХАМА АРТЕЛА КОЛХОЗХОШЦА, СПЕЦИАЛИСТАШЦА НОВКЪОСТА Н. С. ХРУЩЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Дlахьодар.
Долалур 1-ча оагlо тlа).

а теша мегаргья колхозаши совхозаши. Цу гlулакха эшаш йола хий дехкен лаьтта оахиен техника, кредиташ лургда мехко, гlишлошъяра новкъостал дергда.

Овз. Хий дехкара дlахийца ахча сиха юхаметтвотт.

Н. С. Хрущев. Из нийса да. Мехача аренашка хлопководчески совхозаш хьалъю вай. Цу тайпарча лаьтта цхьа гектар караерзеш 3—3,5 эзар сом ахча дlадоьла. Из шоана мегарра дукха ахча да, цхьабакъда, цхьан шерен ах шерен — шиъ шера юхаметтвотт. Цкъан хкизаен хьалкхебаь боамби чуйнача дlа мел даха ахча юхаметтвотт, цул тlехьагlа пайда бала болалу из.

Х. А. Албегов. Тха хьалашка къастта пайдане а беркате а я хий дойкача лаьтта кхею хьажкlаш.

Н. С. Хрущев. Укказа ба колхозий, производственни управление кулгаллой, парте краевойи областнойи комитетий секретараш. Вай мехка кулгалдечар тедхам тlаозаш а дагалатташ а йолча цхьайолча уйлашца, хетарашца шуна дагавала безам ба са. ЦК Пленумага кийчлуш да тхо хlанз. Юкъарчал доацдаш цига оттадергда юрта боакаме специализаций интенсификаций ярца дувзаденна, специализаци эча производствана кулгалдарца дувзаденна доле дешаш. ЦК Президуме аз дахьийта записка доззий шоана?

Овз. Колхозийн совхозийн кулгалхоша хlанз а дийшадац из.

Н. С. Хрущев. Хетаргахьа, ухх гергарча денош записка деша вlаштlехьдаргда шун. Центральни Комитето из дlадахьийтад партийни советски органашка, колхозно-совхозни производственни управленешка. Цхьабакъда, са хlанз безам ба цхьадолча дешах сайна хетараш ала.

Шоана ма ЦК февральски Пленуме юртбоахама производствана интенсификаци ярца дувзаденна декхараш дийшалга. Цхьабакъда, оаха цу хана хетаргахьа бола достам белар интенсификаци яра йола курс белгалъяккхара, хlаьта цул тlаlан дашха а дьылаа технологии производстве вlаштlехьйоаккхаргвен эргадоахаш тодара тlалъйхар юртбоахама бахлой.

Февральски Пленум кинйачул тlеньагlа дlаяхача хана вай кlоаргагlа lомаяьй производство интенсивно леладеча вай мехка дикагlа долча боахамий опыт, кхыча мехкашкарча специализированни боахамий производство мишта вlаштlехьаьккха хайнад. Хlанз тофо хьехинний юрта боахама интенсификаци яра лаьдда йола, юртбоахама продукце къаьсткъаьста тайпаш хьадарга хьежжа йола программа вlаштlехьаккха.

Хlанз е йиш йола кертера чывод кlоаргагlа специализаци яр я. Хlанзалца специализаци йоал дувцача хана оалар: нитта бола боахам хьайбаш леладера специализаци еш ба, хlаьта вешта бар — ялат даккхара. Из специализаци ярах бола къаьнара кхетам ба.

Фу ххалга да хьайбаш лелалдергдолаш боахама специализаци яр? Хьайбай боахама юкъе доагlа доахая, хьекхарч, жа. Хьайбай хlара из тайпа леладара шой белгаленаш я, кхедара шой технологи я. Хьакхий дулх доаккхалга, масала, гlорода юкъе йоаккхача фабрикашка вlаштlехьдаккха мегаргда, укказа комбидоачъар хьатlа а кхухьаш хьакхарч йорста а еш. Белггала кхыча бесса гlулаккх да шурей бежан дулхи доакккхилга. Уж продукташ ялара хиш дехкача лаьтта хьажкlаш дlае еза. Кхейола бокъонаш я жа леладара а кхы дlахо дарашта а.

Цудухьа дувцар хьайбаш дале е цун тайпашка хьежа е еза специализаци: детта доайбин йоадола бежанаши, хьакхарч леладар, жа леладар. Моттигерча хьалашкен торонашкен хьежжа шура, бежан дулх, хьакхий дулх, таь, устагlан дулх, оалхазарий дулх, фуаш дахара специализаци еогьй колхозашен совхозашен. Оалхазарий дулхи фуаши доаккхаргьяккхийча птицефабрикашка, специализированни совхозашка вlаштlехьдоаккхаргда.

Хетаргахьа, СССР Министрий Совето кастта тlаэцаргба фуаши оалхазарий дулхи доаккхилгв промышленни ларда тlа доаккхаш бола соцам. 1970 шу чаккхдалалц хьалхе лакхl коа тlара оалхазараш леладу 780 фабрика, цар доккарда 24 миллиард фуъ миллион кхо бlаь эзар—миллион йиъ бlаь эзар тонн коа тlаро оалхазарий дулхи.

Цу деррига боахамашта квалифицированни кулгалде деза. Хетаргахьа, вlашагlйоакка езарьгья ялат, бовьба, шекара свекла яккхара йола, хьайбаш, хьакхарч, коа тlара оалхазараш, ниманаш а леладара йола союзно-республикански управленеш. Цу управленешка хургй lилмай учрежденеш, фу леладу племенной боахамйи сеть. Цу дерригнеша торо хулийтаргья моллагlа продукци йоаккхилга lилмаи ларда тlа, вай кагорча техническа карагlдьиннарий боарам тlа вlаштlехьдаккха.

Юртбоахама производствана специализаци ярга дуаро пачхьалкхен заказашка хьежжа мел эша продукташ хьае торо хулийтаргья. Ялат, дулх, шура, кхыйола а продукташ кийчъар хlана укх сакъате цхьадолча дакъе стихийно леладу вай. Массайолча районашка хьалкхевь продукташ хьаэц пачхьалкхено, уж продукташ хьаьрга дlадахачунга, уж хьалкхеньча хьалашка ца хьожаш. Колхозийн совхозийн кулгалхой а уйла кхыча лосгама тlаерзае езаш а специализаци. Хlамаш дlаюргйола моттигаш къоастаеча хана мел а малагlаш а продукташ хьайича баккъалла хургда ларxlа деза, къаьсткъаьста йола продукташ дукхаллен кlезигален диллача шоцирой боарам болаш йоахаргlйолаш оттае еза производство. Из де торо хургья нагахьа санна, мехка специализированни производство вlаштlехьйоаккхе, нагахьа санна дулхи шурей санна йола продукташ ялара вина климатически хьалаша ду зе геттара кlезига доаа е шендаь дlадоаккхе.

Фу ххалга да дулхи шурей яккхара lаьткъача факторий алашчи дlаяккхар? Хьажкlаша кхыдола доакъари хиш дехкача лаьтта хьалкхеделга вlаштlехьдаккхар да. Тlаккха колхозашен совхозашен тешшаме кьуакъам чукйбергба, долче, цар хьалде цхьа боарам бола бежан дулх, шура, кхыйола продукташ йоахарга.

Ялат даккхара йола вай перспективаш кхетаеш а дийна а я. Удобренеш дукхагlа хиларга хьежжа лакхлургба алатий хьувкъам а. Нагахьа санна берригача мехка гlолла цхьан гектара тlаро 15 центнер алат мара ца доахче а, хlаьта цу хьале а алата массе тайпашца бокъонца lалаш дергда пачхьалкхен хьашташ. Цхьабакъда, гектара тlара 15 центнер ялат даккхар — из, маларра аьлча, эггара кlезигагlа бола хьувкъам. Удобренеш хилча гектара тlара 20—25 центнер ялат даккха йиш я. Минеральни удобренеш яраxецилга дегlадарга, фу леладелга тоадарга, хьувкъам наьха санна лакхбаларга хьежжа цу ларда тlа алатий культураш дlаюаш доле лаьтташ кlезигдара хьакъехьара дош а этта мег. Хlанз вайцига 130 миллион гектара тlа дlадуа ялат, цу дакъе 65 миллион гектара тlа кlа а дуаш. Нагахьа санна хlанзчул шозза дукхагlа ялат хьувкъадойя, тlаккха вайна ялат дlаде аззал лаьтта а эшаргдац.

Оалхазарий дулхи фуаши дохара хьал а дика кхетадеш да. Аз хьалагlа аьнача тайпара укх гарггарча шерашка боахий оалхазарий фабрикаш хьалъяра чотах кхоачашдергда из дехкар а.

Хьакхий дула доакхилга а промышленни ларда тlа вlаштlехьдаккха йиш я, хьакхарч леладар кертерча даькъе ялаташца дувзаденна хилар бахьанце. Цхьабакъда, хьакхарч лелаегlа дегlадхулаш цхьайола вай башхалонаш ларxlа еза. Хетаргахьа, хьадда цхьа боарам хиллал дола хьакхий дулх мощаца доакъарашца доаккхаргда. Вай мехк боккха ба. Колхозашкен совхозашкен дика хьалаш да коартол, шекара свекла, кхыйола а малхера доакъара культураш хьалкхее. Хlаьта хlанз дукхача боахамаша мошача доакъарашца тоъал голаме хьакхарч лелаш.

Лоархlамбе беза, дагарде деза хьакхий дулх даккхар пайданегlа мишта вlаштlехьдоаккхаргда хьожаш — америкахоша санна алатаца, е мошача доакъарашца — коартолаш, шекара свеклаца. Хетаргахьа вайцига цу тайпара а вокх тайпара а леладергда из. Сона дийцад цхьан боахачах, цига коачача доакъарашца йорстаь хьакхарч, царех доаккхагlа дола дакъа кхачан отходашта дlалоац. Из опыт а lомае еза, хьакхий дулх алсамдаккхара йолча торонех дукхагlа пайда эца безе.

Хьайбаш дорстадар шой тайпара, къаьстта вlаштlехьдаьчаха деза. Дулх доаккхилга цхьан кlатаца вlаштlехьдаккха йиш ю укказа, нагахьа санна ялат совдаллал хилча а. Из экономически пайдане дац. Цул совгlа хьайбай кер а кхыча доакъарга баьхна ба, кертерча даькъе силосага, хlаьта из яккха оай дика хьалаш а да. Цудухьа мел эша дулх даккхара тешшаме доакъара база lалашъяра декхар латт.

Шlаьхха а белгалдаккхи безам ба са, юрар хаоттама во хьалаш кийийдар аьнна тешаме хургйола доакъара база я. Хьайбай боахаме доакъар дола а доацаш а хулийта оахкака дийча ла мегарг дола ш дац. Нагахьа санна вай алат хьаэце, масала, цхьан моттигера из кlезига хьувкъар цхьайолча даькъе юхаметтаоттаду ялат хьийкъача кхыча района чотах. Нагахьа хьайбашта доакъар кене из цхьаккха тlаьмаца юхаметтаоттаде йиш ец, тlаккха колхозаш совхозаши хьайбаш доаде дезаш хул, хьайбаш кlезиглу. Доккхий хьайбаш юха дабадара кхо-диъ шу эш.

Сона дувцаш хезад цхьайолча колхозашен совхозашен кхачам хиллал доакъар доацашехьа силоса дlайийна хьажкlаш ялата чуэц яхаш, доакъарашца хьайбаш lалашдара йола шоай торо-аш кхы а кlезигъеш. Фуннагlа хуле а деррига де деза мел эш доакъар lалашдара, хьайбай болхам боха ца бара.

Мехка дукхача районий боахамаш довзаро, цар опыт lомаяро хьайбашта доакъар lалашдара дикагlа йола культура хиш дехкача лаьтташ тlа хьалкхевь хьажкlаш хиларах тешаву. Шоана хоа укх деношка со цхьайолча областашка хиннагва. Массанахьа хиш дехкача лаьтташ тlа хьажкlаш леларга хьийжав со, хlаьта массанахьа башха-дика хьоккамаш бlаргадайнад сона.

Къаьсткъаьстача областий боахамаш хьаьш аз. Волгоградски областа «Волго-Дон» яха совхоз — директор вов. Штепо. Массехк бlаь гектара тlа хьажкlашта хий дехк укказа, хlаьта специалисташа ма аллара гектара тlара хетаргахьа ворхl бlаь центнерал кlезигагlа ергьйи, хlаьта борхl бlаь центнер а ала мег. Ростовски областе сона бlаргайра механизатора и. Вредихина кхай тlара хьажкlаш. Гектара тlара 800—900 центнер томараш а тlехь силосин масса ала мег аьнна хеташ ва из. Дlадахача шера гектара тlара 850 центнер хьажкlаш ьхьар по.

Адыгейски автономни областе Ленина цlерахча колхозе 500 гектара тlа я хий дехна хьажкlаш. Шин шера хьалъаьй хий дехка система, вай йоккхий торонаш хилара теша ду по. Колхоза председатела вов. Белоноcова лерхl хий дехкача лаьттан цхьан гектара тlара эзар центнерал кlезигагlа йоаш силосин масса ергья аьнна. Цу Адыгейски автономни областе я «Заря» яха совхоз. Цига вахa безам хиннабар са, бакъда, ха ца хиларах вlаштlехьдалаьзар. Эзар гектара тlа дlайийнача хьажкlашта, хий дехк цу боахаме, хlаьта хьажкlаш геттара дика хиннай а йоах.

Тахан вайна бlаргагу «Хумалаг» яхача колхоза хьажкlаш, звеньевой вов. Албегова участок. Ларxlал оашош мел хьажкlаш ергья.

Овзаш. Гектара тlара 1000—1200 центнер.

Н. С. Хрущев. Хетаргахьа, аззал хьажкlаш чуэца мег. Е хьажкlаш Адыгеерчул дикагlа я. Шоана шоашта ма гой из. Адыгее хьажкlаш дика яле а. Хий дехкача лаьтта хьажкlаш кхеера йоаккхагlа опыт я укказа. Из бола новкъост Албегова бу хьалхара шу дац. Ший балха тlа академик ва из. Цхьабакъда, дукха ха иллехье адыгейцаш хьона тlехьакхувргба мотт сона, новкъост Албегов, хlаьта яхы е дикагlа хьажкlаш хьувкъае а мег цар.

Х. А. Албегов. lа яхачоа раьза ва со Никита Сергеевич. Гlад гlоргва со, нагахьа санна адыгейцаша кхы лакхагlа хьувкъам чуэце. Цхьабакъда, сай эргlах кхы а доккхагlа толамаш даха хьожарга со.

Н. С. Хрущев. Шоана ма хаьра, новкъостий, мехка тайп-тайпарча областий биъ боахама цlи йьнахар аз. Хlаьта цар массене а хий дехкача лаьттан цхьан гектара тlара 700—800—1000 центнер хьажкlаш йоах, из а мадарра аьлча, доазув дац. Гlоргьйнача узбекски колхозхочо Люба Ли геттара дакха хьувкъам чуэц. Цун бригаде рекордни хьувкъам баьккхаб — гектара тlара 1950 центнер томараш а тlехь силоса масса. Цхьабакъда, хий дехкача лаьтта юртбоахаме культураш леларa дукхаче шерий опыт lомаьй цига. Шун из опыт кlезигагlа я, цудухьа лоархlаш боча хаяь хьувкъам а кlезигагlа лоархlаргба. Саг дукхал вергаш аьнна хет сона Къилбаседа-Кавказа, Поволжья зоне хий дехкача лаьттан гектара тlара 700—800 е кхы дукхагlа центнер силоса лаьрxlа хьажкlаш чуэца йиш хургья аьлча. Нагахьа санна нийзал доакъар — томараш а тlехь йола силос хьайбаша диллача, мел дулх даккха йиш хургья? lалмахоша-хьайбаш лаладераша лоархlаме расчет еннай. Республика 40 шу дизара хетальча торжественни заседане тахан уж цифраш юйцаргва аз, хlаьта шоана царех хlанззе а ергlа аз.

1000 центнер томараш а тlехь йола хьажкlаш—1370 килограмм дулх.

800	1100
700	960
600	830

500 центнер томараш а тlехь йола хьажкlаш — 687 килограмм дулх.

Укказа дийнача хьайбай дозал а на эцаш цуй дулх эц. Вешта аьлча, гектар хьажкlаша, нагахьа санна цар хьувкъам 1000 центнер хилча, цхьа тонн ах тонна гаргга дулх лу. Бахача наьха хьашташ диза кхоачашдара 1970 шера ларxlача 25 миллион тонн дулх эшаргда вайна, цу даьше:

бежан дулх—9,2 миллион тонн;
хьакхий дулх — 0,1 миллион тонн;
устагlан дулх — 2,8 миллион тонн;
коа тlарча оалхазарий дулх — 3,3 миллион тонн.

Хий дехкача лаьтта ниеьча хьажкlашна иззал бежан дулх даккхара цхьан гектара тlера 800 центнер йоалаш хилча 8 миллион гектара тlа дlае еза из культура. Цхьабакъда, вайцига дерригача бежана дулхах ах дакъа кхыча доакъарашца даккха йиш я — хий ца дехкача районашкарча хьажкlашца, шекара свеклаен жомашен шекара заводашка, цоцагlенийна, нитта кхыдаргаш а.

Хий дехкача дlайийнача хьажкlий чотах йиъ миллионе ах миллион тонн бежана дулх даккхара, йиъ миллион гектар гаргга долча лаьтта дlае еза из культура. Белгалдаккха безам ба са, уж цифраш хетаргахьа хьакйца я, цхьабакъда, хьайбаш леладерашен хий дехкача лаьтташ леладеча специалистaшен нийса лерxlаш я уж.

Массехк шера хьалкхебаьча хьувкъамга а хьежа колхозийн совхозийн специалисташа хий дехкача цхьан гектара тlа хьалкхеньча хьажкlий чотах хьувкъамга хьежжа 1100 — 1300 килограмм бежан дулх даккха йиш хургья аьнна лерхl.

Корадоагlаргдий иззал лаьтта, вешта аьлча хий а дехкаш хьажкlаш хьалкхее йиъ миллион гектар лаьтта Къилбаседа Кавказе, Украине, Молдаве, центральночерноземни областашка, Волгоградска, Саратовски областий районашка? Уж областий хьаьш аз укказа хий дехкаш хьажкlаш леларa опыт йоландаь, хlаьта керттердар кхоачамхилла йоаллий доландаь, из хий хьашка дlадьйла мара дезац. Хетаргахьа, дика дехка хьажкlаш хьалкхее а иззал лаьтта из санна йолча йоккхача зоне корадe мег. Цудухьа хlанз ха я ца йоаеш хий дехкача лаьттана хьажкlаш леларa йола торонаш бокъонца lомае еза аьнна хет сона. Цхьадолча лаьттаъта йоккхий капиталовложенеш ца эша мег. Сона дийцад цхьайолча боахамашта дукхьал техникаца новкъостал де мара а дезац, хlаьта 300—400 сом дlадаккхийча цхьан гектара тlа хий дуллилга вlаштlехьдаккха а йиш я, ялаш.

Цхьабакъда, хургда кхы а дукха дуккагlа капитальни вложенеш эшаргйола лаьтташ а. Хlаьта из вай дерг а да. Мецa ере саклча моттиге хий дехкаш долча кlара гектар лаьттанга 3—3,5 эзар сом дlадохийт вай. Цхьабакъда, цу мехха чубоагlа лаьттанараерзадара бола эрригакомплекс. Хий дехна сете хьал, магистральни каналашка гlалла хий диллара дlалоачургдарг производственни помещенеш, нах тубахача цlеношка, коммунальни гlуланкхаш ларга дlадоддар а. Цига, йоa, хьалъю школаш, больницаш, бытовой служба а йолаш городской хьисане йола юртбоахама посёлкаш.

Шун хьалашке дукхагlа лаьттаъ хий дилларга мара дlайохийтаргьяи средетваш.

Цул совгlа опыто хьахьеннаа, хий дехкара а хий дехна системаш алаха капитальни хьал ца еш хилча а вlаштlехьъдаккха йиш йолга. Нитта из вlаштlехьлаккха йиш а цхьан юкъа лаьрxlа хий дехка кхарчаш а доацаш оросительни хьалъяра наькъаца е. Из нитта хилча 90 метр гаьна кьз бола кlадж дlайохийтача машина повкъосталца дулл хий. Хий дехкарга дlалдахар лоxдергда цу гlулакхо. Харжараш дала дlоргдац, кхьайта ола кхоачалде а дьйргьаш. Из моттог чоалаенагlа йоаlаш а, дикагlа кхоачашде йиш йола ш а, дарегlа а.

Цудухьа, капитальни ирригационни сеташ хьалъярца цхьана нитта пайда эца безе чоехане йоацача, цхьабакъда, пайдане йолча системех я. Маларра аьлча цу тайпара хий диллара чоалакхие лоаца хlама дала йиш ю. Довкъаш долаш рельеф болча районашта керттера а хила мег из, хlара аьлча найса рельеф йоалача харжаш а йоахаш хий дехка йиш ю. Нагахьа санна цу тайпарча лаьттаншта планировка йича тlаккха хьайнача лаьттан тlоаи дакъа дlадоаккх, лаьтта тlах.

Хий диллара лоацача хана вlаштlехьа ма доалла дукхагlа хий дехка лаьтташ юкъалаьй баьша районаши лаьттан харжа деза. Уйла е цуй, новкъостий, ларxlа шоай торонаш, хий дехкача лелаеча хьажкlий ларxlа а дула доаккхилга вlаштlехьдаккхара хоадамболлаш декхараш кхоачашдарах ЦК Пленуме дувца йиш хургйолаш. Дерригa а де деза хьатlадоагlача шера хий дехкача лаьттташка хьажкlаш махулла дукхагlа дlаера, шурий продукташ ала а мегаргья.

Хий дехкача лаьтта хьажкlаш дlаьыалга вlаштlехьдаккхар — из бовкха пачхьалкхен лоархlам бола дош да. Нагахьа санна из гlулакх вай шерра дlадоладойя, воай бехктокхаж кхета а беш из гlулакх вай дlадоладойя, тlаккха вайна мегаргда бежан дулхи шурей йоаккхача лоацача хана доккхий толамаш даха. Юрта боахама продукци яккхара декхараш дукхача шераша йхетадеш хиннача тайпара доадаш доаза деза вайна. Аз дувцар да хьатlадаьннар чуэцаргда-кха аьнна киннача принципах.

Колхозашен совхозашен декхарийла а шоай производственни планаш дегlадоаладе, вайна ха деза малагlча района малагlча хана малагlа а мел дукха а продукци пачхьалкхенна дlалургья. Из гlулакх кхоачашду дукхьал плановой цифраш кхоачашъяра а доацаш, производства тешшаме хьадаьча боврамах ялат, дулх, шура кхыйола продукташ лургйолаш из дикагlа йолча технологе ларда тlа баккхарa. Бакъда, юртбоахама продукташта планаш оттаеча хана массаза а йиш хилац промышленни производствана план оттаеш санча чlоагlача ларда тlа отта. Промышленносте деррига аьзза ларxlа а процент процента тlа эгадеш лаьрхlар кхоачашде а йиш хул.

Юрта боахаме вай паачаш икъаза климатически хьалашка хьежжа къйсъю. Бакъда, фуннагlа даь а производства цу даькъе а махулла кlалхара дале деза хаоттама воча хьалаша беча lотъяма.

Ший хана lалаьмате дика аьнад Иван Владимирович Мичурина: «lалама беркатага сатувсаш дагlа йиш яц вай, из цуйгара хьадаккхар вай декхар да». Хьалдача бовраммах тешшаме дукха продукташ йоахалургйолаш колхозашен совхозашен новкъостал дара мел эша хьалаш хулийт парте. Из новкъостал гучадовл минеральни удобренеш, техника дукхагlа хьаярца, хlаьта хий дехкилга дегlадоаладарца.

Укказа дукха хlама дулургва lилманна. Сона дика хийтар укх хьажкlий кхай тlа профессор А. Б. Саламов бlаргавайча, вов. Албегов санна болча мастера уйлаь из сайна вайча. Духхьала дlаала деза «Хумалаг» яхача колхозе, кхыча дикагlча колхозашна, совхозашка йола опыт а йоацаш дlахьалхашка даха юртбоахама lилманна хьай хургда аьнна. Практикана цхьана хилийта деза lилма, lилма дегlадоаладара лоархlам бола хьал да из. Цхьабакъда практика а ший эргlана толамца дегlадоагlаргья, нагахьа санна lилманна карагlдьиннараш цо хьойдойя, цунна lилмо кхь сийрда боахе.

Шlаьхха я аз дахьъала ауш хьо, новкъост Албегов, хlаьта нитта колхоза председатель, партийни, комсомольски организаци, беррига колхозхой оаш хьажкlаш ххеш даьхача доккхийча толамашца. Хьажкlаш леларa, тlаккха дулхи шурей яккхара а, хий дехка лаьтташ мел шерде шоай йиш хургьи уйла а йийя, ларxlа а лаьрхlе, йэде сога оашош даьча лоархlамах, ЦК Пленум хиналехьа сога уж хьаклоачаргдолаш сай дохлада тlа аз уж дувцаргдолаш.

Хьайбаш цхьабара хьажкlий леларо йоккха месштабаш лоацаргхиларах дикагlа йола опыт, эггара хьалха «Хумалаг» яхача колхоза опыт производствана юкъейоалае еза вай. Сона эггара хьалха бlаргагуш вац вов. Албегой. Дагадоагlа сона Ростов-на-Дону хиннача совещание цо ший lалаьмате дика хьажкlаш хьахьийкха, цо гектара тlара 90 центнер фуьльаьа хьажкlаш яхар дийна. Цул тlехьагlа дукхаза а йийцар аз вов. Албегова опыт, хlана се цун хьажкlашка хьежача гу сона цун опыт юкъейоалар дувцаш ейса яь эгитеш нийса хилар. Х. А. Албегов, Люба Ли, кхыбараш а санна болча мастерий хий дехкача лаьтта хьажкlаш хьайхехера школа йилача баккъаьа хила а мег. Масала, цу морча школаша новкъостал дир мемогa кlезигагlа къакьегаш дlа а бохийташ хьажкlаш ихееча кубански механизатора вов. Первицие опыт lомаяра. Хий дуллача лаьтта боахам толамца лелабара йоккха искусство эш, из колхозхошта, совхозий болхлошта, механизаторашта, специалисташта хlанзехьа а хlайовзийта еза.

Цу дерригенех дувцa безам хиннабар са шоана. Сога фхьаболча новкъосташа дьйнадар уж еррига материалаш, хьалхехьа а эра ца кхача, ЦК Пленуме ергйолча доклада тlа дувцаргдар хьалхахьа я ца дийцача фу дар хьогl, аьнна. Хьалхагlа яр вай нитта порядок, ЦК Пленума гулъярах йола предложенеш меттел, Пленумий материалаш а къайла лелаеш. Кхьметтел коммунисташта а хецар цхьаза Пленумо аьча доклада тlа фу дийцад а малагlа къамальаш даьд а. Хlанз кхыдола хьал да. Балха ленински стила юхатlадавхиад вай, вай дер ду вовшта Ленина хьийкхача тайпара. Хlаьта Ленин эггара чоалханен халеи хьалаш эттача хана а массаза гlийрта партенен халкъан ЦК Пленумий решенеш дlайовзийта, предприятешка болхлой болча, ахархой болча кхав из Центральни Комитето ший Пленумо фу дийцад а фу соцадьй а дlайовзийта. Из нийса а да. Халкъаца, болхлой классаца, советски ахархоаца, интеллигенеца чlоагlало дувцам хилча мара чlоагlа яц парти.

ЦК Президиумо Пленум гулье а цига производствана кlоаргга специализаци ярахи специализированни йолча производствана доал дарахи дола дош дувцица лаьрхlа хилар къайла сенна кхухьаргда. Цул совгlа лаьхьъалла дац Пленуме базаргйола а колхозийн совхозийн опыт йоэваш уж вахаре дика хургхиларах со тешаш а йола предложенеш къайла кхаьар. Нагахьа санна цунах хlанз ма дийцача, вай дукха ха йовергьар. Хlаьта тlаккха, Пленумо цу предложенешта раьза а хинна хилавза яргйоана решени йича, оаш аргда: дика бола ба лоархlаме решени тlаийца, бакъда дикагlа хургдар хьалхехьа из дийцадаларе, хьатlадоагlача шера цхьа хlама а дергдолаш.

Гой цудухьа хьалхехьа а дувцаз шуга цунна, Пленум хургба ноябрь бетта, хlаьта со шо долча вехаз август бетта, шуца дагавала а дагардар ала а. Тlаккха шун йиш хургья долчача хlамаи уйла е а лоархlамаш де а, хьатlадоагlача шера йола план белгальякха шун ха йовргьац, хетаргахьа, Пленум хилалехьа цхьадоль хlамаш де кхе а мег шун. Хlанз сона йиш яц шун колхозе волча хана-м цхьаккха ца балаш lадда ц, lийрий ер, хlама мича дийцар укхо, хlаьта Пленуме дерригнех а дувц. Цхьабаьнда, со хlанз шоана тlаа къаьстта претензеш йолаш ва. Нагахьа санна оаш шоашта дулургдар ца дойя, тlаккха аз аргда: нитта хlана бьйоаш болх, аз хьалхехьа ма дийцазарий шуга ЦК Пленуме дувцарг мел дар, хlаьта оаш шоай торонех биэза пайда а ца эцаш ха йоаьйй.

Х. А. Албегов. Ха зеньа ма йоле долла хlама а дерга оаха, Никита Сергеевич. Колхозхоша доллача хlаман уйла а яь, лоархlам а бе, дийца а дийца, дlайовзийтаргья шуга шоай лаанаш. Хlаьта керттердар да хьажкlаш дlае хий дулла лаьтташ шердара, бокха хьувкъам баккхара, ма дукхагlа дулхи шурей ялара дола хlама дар.

Н. С. Хрущев. Со теш хьо саьна болча наха зехьа ма йоерг ма хиларах, шун колхозах тlехьа тlайоагlача хана а хий дехкача хьажкlаш хьувкъара тlехьа къоасам лоаттабераштa, дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагlа яха наькъаш лехараштa дика хьоахам хилар лов сона. Эзараш, эзараш вай шоана тlеьабоагlаргболаш, цар халкъа кьтера фуьхьа lоаленча нитта дакъа лоацаргйолаш оаш керда толамаш дахар лов сона.

ТАХАНАРА КИЕВ

Сурта тlа: Киевера Калинина цlерах йола майда.

К. Шамшина сурт. ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Геттара дика хьуьнкъаш латт Ножай - Юрта района «Ильича насketaш» яхача колхоза Гирихнов Зелим-Хана звено хьажкIаш. Плане! соьгIа дIара гектара тIера 15—20 центнер хьажкIаш чуэ дьархIад звено членаша.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) звеньевой З. Гирихановн агроном А. Пхалагови хьажкIашка хьожаш ба.

С.-Э. Шахидова сурт.

СИХА ОАХ ЛАЬТТА

Наурски производственни управлене «Гвардейский» совхоза болхлой декхарийла ба уьх шера гуракъа дук кланаш дIацера 3800 гектар лаьтта аха. Из болх лоацiена лаьа чанхбаккхар духьа механизаторша бизза нийда эц эррига техникаx.

Бийсан лаьтта охаш ворхI агрегат я укхаза. Дийнахьа кхы балхаш ду цар, сийлос болача, ха болча платах мукъаддьанна кийш чай цIенде ца хул уж.

ДукхагIа болча механизаторша тешаме кхоачаьлу шоашта тIадилла декхараш. Кхахьегама оасарле лаькхьеш къахьег тракториста М. Батаева, М. Альбекова, кхьчар. Норма 4,8 гектар мара йоаза-ча 6—7 гектар лаьтта оах сменах царех хIаране.

Царел а дикагIа хьокхамаш доахаш ва тракторист Солтамурадов Наурди. Дийначьа 7—8 гектар лаьтта аха вIашттIехадоал цуж. Эзар гектар гаргга лаьтта аьхад совнак.

О. АРЗАЕВ.

ШИН СМЕНАХ

Шелковски производственни управлене алаташ кхедерашта хьалхашка латтача лоархIамерча декхарех цаI да гуракъа культураш дIаера ваннехье, а дика а зайб оахийта. Цу тIулакхь йоаттIа терко ю «Октябрь 40 шу» яхача колхозе. 910 гектара тIа лIаде деза укхаза аларташ.

3—4 трактор хул укхаза денна болх бей. Лаьтта шин сменах сахарглолаш вIашттIехьдаьнкхад. ДикагIа хьокхамаш доах трактористаша Захарченко Михаила, Иванченки Виктора, Калмыков Федора, кьчар а. Нормах аха дейкар илх гектар мара доеначе 6—10 гектар лаьтта оах царех хIаране.

Шоаш къахьегарге хьежжа дика толам баккха вIашттIехьлехьнад механизаторий. 900 гектар лаьтта аьхад цар.

Хий дуллаш латт колхозе, 180 гектора тIа дьалад из. Укхаза белгалбаьнна колхозхой Ильин Артемон, Хворост Павел, Квасно Александр, кхьбараш а. 140—160 процент кхоачашдьо цар шоай сменин нормаш.

М. ТКАЧЕНКО.

ДЕГА ЧУ ДУЖА ДОШ

Механизаторашца агитатора болх бе мала хьожавича бакъахьа вар-хьогI яха латтар эттар Шелла Зекара цIерахча колхоза парткома хьахкашка. Цхьаннена санна массанена Выродов Федор хьожавича бакъахьа хийтар парткома членашта.

Хьинар долаш, хIараннеца дагавала, цуьна фу эш ха хьакъхьал долаш ва Федор.

Нов. Выродов раьза хилар агитатора болх бе, хIаьта тоаьйца кхёачаш а ду шийн декхараш. ХIара шё еш йола беседа навла уйла тIайдаш хилийтара цуйга кийчлуш дика къахьег цо. ХIара балха дийнехье хьаниа фу карагIдьнивед, хьалха мала вахнина, тIехьевусар малев хьож из, хIаьта на хьалха латтачоа тIехьеннера новкъостна ду.

Уж дерригаш а шё еча беседа юкъехкуле дикагIберашa дьаха толамаш дувцеш, во бола берашта критика еш, «къахьегама листокашь», «молнешь» арахецара новкъостал ду редколлегиа.

Активна новкъосталца дика кийчлой цо бригада кхай тIара стан. Юрта боахама деррига балхаш толамца кхочашдара механизаторий тIахьекаш дола лозунгаш, плакаташ, тIахьехенаш хоаттехад пенаш тIа. Солебаца вала лоаза шахматаш, шашкаш а, деша керда газеташ да укхаза. Иштта механизаторий лаоугIа йиш я радиопередачага, хьажа йиш я телевизорга.

Клешкарча станашка каст-каста концерташ уттаду агитбригадаша.

И. ГУЗЕЕВ.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШТА ЦIЕ БАЙРАКХ

Уьх денойка дикка хIей дар Урус-Мартана производственни управленерча юртбоахаме болх беча комсомольцийн кагирхойн. Царна ялар ВЛКСМ обкомей юртбоахама министерствай кирара кира тела цIе байракх. Из доккха сонгIат царна хьожадаьа вай республика производственни управленей ВЛКСМ комитеташта юкъе хьажкIаш дIалоеш царна тIулаия деши хьалхара моттиг цар яккхарaя.

Цу производственни управлене дикача балхаца къаьстта белгалбаьнна «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаеш бола комсомольцаши кагирхойн.

БоккхагIа толам баьнкхеча цу совхоза звеньевой Матаев Верса волча гулбелар управлене дикагIбола звеньевойш, комсомольцаш, кагирхой.

Версага байракх дIалуш ВЛКСМ обкома секретара Гуантова Людмилао белгалдаьккхар, уьх шера Урус-Мартана производственни управленерча комсомольско-кагирхой механизированни звенонаша дIаккхе ва йийтаа тайпара хьинаре къахьейга хилар. Цо цIераш яьхо хьалхарча муттIаре латтача дукхахча кагирхой. Шийн къамаьл йистедоалаш нов. Гудантовас аьлар, шуя тахана керттера декхар хьалкхеь хьажкIаш лоацача хаени на йойташи чунйца яхар да.

ДIало къамаьл даьча ВЛКСМ производственни управлене комитета секретара Хатуев Вахас дийцар из толам баккха шоай мишта вIашттIехьдаьннад.

Шоашта хьожаль байракх хьаэцаш звеньевойс Матаев Верса къаьстта дийцар шё кулгалдеча звено балхах лаьца.

Дукхха шераш да из механизированни хьисапе хьажкIаш кхееш йола. Доккхий толамаш доахаш хьаена из цу хана денз. Вакъда, уьх шера санна дика хьажкIаш кхee цIанна вIашттIехьдаьнадац цун. Цу даькъе Матаев звенона чIоагIа новкъостал даьд минераьлни удобренеша. Суперфосфата, аммиачни селитра, гербицидаш бесар дIа а долнахаш хьажкIаш дикагIа дегIабоалаьйа.

Звено членаша хьажкIашта деррига тIулакх лоакхача кхен тIехдикан дах хилабый цар хIанзлехьа кхьадьл 202 вон наччахьалихеи ахчеи дукхие балха денош.

Цул сонгIа беррига болх технологически картана кубански механизатора В. Первицке методах а баьд.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча дукхача звеньевойша, комсомольски активисташа беделлаьнаккхар эррига терко тIакхийта ера сахьтIен дикагIен наччахьалихенна хьажкIаш дIалара.

Г. ЗАКИРОВ.

ДЫНО САГА ЗУЛАМ ДУ

РЕСПУБЛИКА КУЛЬТПРОСВЕТУЧРЕЖДЕНЕЙ БОЛХЛОЙ, ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ АТЕИСТИЧЕСКИ ПРОПАГАНДА

ДIаяхача кхер тIа оаха хоам баьча тайпара уьх деноша Грозне хилар республика культпросветучрежденей болхлой совещани.

— КПСС ЦК июньски Пленума решенеш тIа белгалдаьккхад, — аьлар докладчика нов. Татаева, — идеологически балха керттера декхар — советски нах Iалман мировоззренеца хьалкхебар, дIаяхача замах юхедисача вочо гIулакхашца цIенхаштта къовсам доаттабар, хIара къахьегамхо коммунистически общество хьалъеча хьинаре декъа лоаташ кургсаш болх вIашттIехьбаккхар. Цхьабакъда, на мировоззрени хьакхоала вIашттIехьдаргдац, нагахьа санна дына, буржуазни идеологеи духьала тIагIертта чIоагIа къовсам доаттабеш ца хилча. Цу къовсаме лоархIаме моттиг дIалоаш культурно-просветительни учреждениеша. Беррига цар боах, кхаца бече балха эррига формаш тIасарзаь я керда саг хьалкхевара. Цудухьа ды делабераша ахийташ дынах тешараш общественни культурни учреждениешка.

Вай библиотекашка йоккха книжни фонд я 5331600 книжка, царна юкъе кIезига дац Iаламахи обществахи дола книжкаш, материалистически хьехам дыно духьарашта духьала оттабу цар, долай да дына духьалара художественни литература, Iалман популярни очеркаш, ды дIатессача наха яздаь книжкаш.

Вай болаш ба шьяха дегаш хьаькъаьлаш баьхьа къовсам доаттабеш бола дика нах, гIорбаьнна атеисташ. Iалман атеистически болх дика вIашттIехьбаькхаб Наурски района библиотека болхлоша, къаьстта новкъост Яценкос, Чеботаревас. Цар каст-каста беседаш, атеистически литература обзораш ю, книжкаш дешарий конференцеш вIашагIъехь. Иштта конференци хьй Чарве аьльча «Бийсанга гIолле бола винкъ» Чертнова аьльча «Дьалгара на-хеташ» яхача книжках.

Дына духьала тIагIертта къовсам доаттабу Сунженски района культпросветучрежденей болхлоша. Районни библиотеке дика товнь атеиста уголок я. Сакъердаме чекхьаьлар укхаза «Кхел йий сагаь» яхача темах бола хаттарийи жоппийн сайре. Ассинске йир Тендрякова «Чудотворная» Львова «Тха свеош кIалхара дахеп» яхача книжках бола конференцеш.

Района атеисташа чIоагIа лех наьха дегашка дола ильньаш. Карабулаке, Нестеровке хьалха дынах тешаш хинна В. Панфилов, Н. Дьякин, Я. Голубцов, В. Лупашов, П. Невгина хIанз чIоагIа уйла тIа а яхийта дына духьалара литература дешаш ба. Цу балха дукха виз, хьинар дIадуш ба парткома идеологически отдела заведующи заместитель А. Шаповалов, общественница Н. Коноваленко, чIоагIа дынах тешаш болча дезала юкъера волзо А. Свиридовская, библиотекарь В. Гатиева.

Атеистически пропаганда йоккха опыт Iоаьвй Шалья района библиотека. Юкъерча тIулакхь йоккха найда ду Наьсарен дIаюкха кхуьлача библиотекаша. Нагахьа болх бара керда формаш чIоагIа леха а лех, хIаьта кора я ю Заводской районе, «Красный молот» яхача заводе, махкх еча комбинате библиотекашта. Цар дика новкъост а хинна дIаэттай А. П. Чехова цIерах йола республикански библиотека. Духььал уьх шера кул методисташ кийча ю дIахьийтай «Исламах дола бакъдар», «Вайна генахьара дуне», «Яьшка тамашаш» яхача темах сайренаш, конференцеш вIашагI иштта йоккха еза дувцаш йола листокаш, «Iалман сага», «Космоса къайленаш» яхача темах йола обзораш, иштта кхы а. Библиотека болхлоша шоай къамаьлаш ду бригадашка, клашкарча станашка, фермашка.

Юртарча культпросветучрежденешта чIоагIа новкъостал ду «Знание» яхача общества школашка, кхалнаьха советашка, комсомоло.

Цхьабакъда, йоаш а дикагIа доаттабеча къовсаме партийни организацей бакъонца штабаш хила дIаоттана йола клубаш, библиотекаш. Цу балха юстара латташ бола культура болхлой а ба. Уж тIемахой бац. Уж хIана бешта ца хета нах ба. Делче, ды делаберашта, шийн тайпара новкъостал дераш а хул царех.

Вай йиш ца ды шийн-шергIа дIабаргба хьаш сатувсаш хагIа. А, хI кердача хьалашка хьежжа фебукла гIерташ ба. СССР мусульманий духовни управление массе миIнйге дIа-юха кхийтай вай нахарца ислам йола вIашдухьаленаш-лагIье аьнна йола указанеш. Мусульманей волча цхьан дехтела уьх тайпара хьехам бу: ислам хьаача багIархьа дIагойта, ееха безалубболча тайпара, социализм хьалъера новкъостал ду йо кхаш дIакхайкаде ахаш. Коммунистически идеалаш найла эва гIерт христиански баптистски проповедникаш. Царех дукхагIдараша массанена дIа а хозаш дынах дIакъаст тхо яхаш дIаккхайкаду. ХIаьта къайлагIа шоай зуламе болх а бу. Цар чIоагIа гонза Iехаду халкъ, халкъа традицеш къаьнача замах юхедисача вочо гIулакхашта нийсъе гIерт. Царна цхьаза карагIдоал района а юртара активисташ а цу традицеш духьал хила метаргбац яхачох тешаьбе. Из халкъа духьала валар да. Цу тайпара «активисташ» къаьнача законашта духьал бола лоархIабиш. Духьаьл ды делабераша шоай болх чIоагIбар баьхь дола лаш соахка Грозненски книазен Орджоникидзевски молельни дIагIеш 300 лезало шоай берашта крешени йир. Духьаьл ла бахьан мара дац шаьре аха ха йоаца мехкарий кхуйлаш, урдув доахаш, нхьа лехаш, дукха истий кхуйлаш йола моттигаш хIанз а вайна юкъе хилар. Духьаьл цхьан СурхотIа 15 саг ва шишшен кхийнеш сесаг йолаш. Серноводске, Ассиновске, Краснооктябрьске дукха истий кхийлача 80 сагах 30 ва кхоккха сесаг йолаш. Советски районе цхьаболча кагирхоша комсомоле хьачубаьхача комсомольски билеташ дIайиде тиган дынах тешаш болча шоай даьйза йолносх кхераш.

Мишта ейсьу цу тайпара гIулакхаш?

Вай республике регистраце яь я кхоъ христиански дына общество: эрсий православни килас, Грознера баптистий евангельски христианий общество, Орджоникидзевски православни килса эрсий молельни цIа. Дынах тешаш болча бусалба нахе дына гIулакхаш леладу цIенонка, тайп-тайпарча тоабашца вIашагI а беттадуш. Вай республике ши бIаь соьгIа саг ва къайлагIа дына болх беш. Къаьстта чIоагIа кирхай Кунта-хьажий, БатIал-хьажий тоабаш. БатIал-хьажий тоаба керте латташ йар уьх шера февраль бетта кхелха из тоаба вIашагIъеллачув воI Белхароев Кууреш. Наьсарен культпросветучрежденеша шоай болх тесса лелабар баьхьан долий дынах тешаш вIашттIехьдаьлар из дIаюхлаш дукхха вех гулбе. Шалья, Ведана, Урус-Мартана района а Баматгире-хьажий, вешта Митаев Iале я оала тоаба. Из дукхаче ваха вокзаш хола 1919 шера Советий Iаьдала духьал латташ дина контрреволюционер ва. Из вIгIазлонца вийнав Шерипов Асланбеки. ХIанз цунах шийх лаьбски. Цхьаболча районашка лоархI, вIоагIа болх бей Дене-шейха, Докка-шейха, Чин-Мирзе, Мубарик-Ахьмада, иштта кхьболчар тоабаш.

Уж кIезига бац. Цхьабакъда, уж геттара кIезига ба вай юрташкарча, клубашка, кинотеатрашка, библиотекашка, школашка хьажача. Нагахьа санна цу культура учреждененна шоай болх хIара сага тIакхоачаш дина, кхетамна боре, цар новкъарле ергьар ды делаберашта нах шоай тоабашта юкъе чуувза, хIаьта вай мировоззренена, социалистически законноста духьале мел ер тохаргдар.

ХIанз карагIдоал Вярзое вахаш волча Рабуев Андрахьмана жамаIата ламаеш де нах вIашагIбетта, цуй берашна дина гIуллакхаш делддайта, райсовета депутат волча цуй несийна общественни болх бе новкъарле а.

Цига из соцаме саг вац. Цу юртара клуб чIога а теха дIакъайна латт, кхыметтел клуба заведующи нов. Бекбулатова ше а хIинц шига. ВорхI бетта цу юрта ийс кино мара хьакхадац. Райцентра ворхI километр мара гаьна йоаца 4 эзар сагах вахача юрта да из.

Во вIашттIехьбаьнкхаб атеистически пропаганда болх Ведана районе. Ша Ведана массайолча хана дIакъайна хул клуб. Дийнах тешаш дукха нах ба Дышне Ведена. Библиотеке (заведующи нов. Зулкарнаев) цхьанкха паннет, цхьаьнкха дына духьалара книжка дац. Цу гIулайкха дукха сагота вац района культура отдела заведующи нов. Бачигаев. Районе дIабаьккхалга а аьрхIа, атеизма кабинет дIакъайнад цо. Вейта болх беча клубашка а дина латташ гIулакх. Вай республике атеистически балха юкъе кхы а дукха кхоачамбоаларш да. КIезига ев вай лекцеш. Дынах тешараша хIаранеца къаьст-къаьста болх белга дIаорийна мара даьц ваь. ЧIоагIа новйаьрае ю цу балха юкъе кампанейщина, формализм, казенщина хилабо.

Атеистически пропаганда еча хала юкъехкувлаш моттигера чеддамболлаш йоэ баьхьарам. Цу духьа тIагIертта къовсам доаттабар хилаш цунах. Из нийсь кхуача культура болхлоша цу бехктокхамерча балха доархIам бера шахар баьхьан дийкий. Цу бехктокхамерча бала дукхагIча даьхье бехктокхаме а культура министерство. Моттигера дьал лашкара новкъостал а дей, дийнцIа де деза нулгIа. Вай клубаш тIае еза, нахаш, цига дукхагIа нах ухаргбаш. Вача дар аьлча, укхаза эш республикин партийни, советий организацешкара, колхозашкара, совхозашкара новкъостал. Дега тура, безаме, хьаькъале къаьмаш ше да деза нахаца, къовсам наха духьала на доаттабеш, цар тIехьайсача уйлашна доаттабе беза, фанатизма кхойлаьнера гIулакхаш гучадаха деза, хистеце ле деза къа традицеш, тIехьаьнса гIулакхаш.

Керттера текаш тIобатхийта беза хIара сагаца къаьст къаьста болх бара.

* * *

— Къахьегамхой кхетам лекхбара дIаделакхча йиш йоаца даьхьа да атеистически пропаганда, — аьлар пренеех эттара тхьайла къамаьл даьча Сунженски района культура отдела заведующе нов. Фабрикова. — Партеи правительстваи решенешца кулгал а деш тха района культучрежденеша партейни организацешца цхьана боккха болх бу Iалман-атеизма пропаганда еш, къовсам доаттабу коммунистически хьисаре бахаргьйола керда саг хьалкхевеш.

Iалман - атеизма пропаганда шрах боккха пайда баргболаш болх бу тха района культучрежденеша, къовсам доаттабу тайп-тайпарча дынах тешараша къаьст-къаьста.

Района Нестеровски, Первомайски, районни культура ЦIен болх беш я атеизма кхо университет, хIаьта Ассиновски культура ЦIагIарча культура университете уьх шера октябрь бетта атеизма факультет хьаелла аьрхIад оаха. Района клубашеи библиотекашеи партийни организацешца бувзам лоаттабеш дукхха лекцеш еш, беседаш ю. Къаьстта дукха нах гуллуш чактьаьлар «Iилма дына духьала лоаттабу къовсам», «Советски медицински Iалманца карагIдьаннар», иштта кхи дукха праш а. Дукхача бахархоша дакъа лоацаш чактьаьла районе хаттарийн жоппийн сайренаш.

ЧIоагIа сакъердаме чактьаьла кердача формашца атеистически темана хетаьь йола конференцеш. Культучрежденей кулгалхоша терко ю дынах тешараша еш йола беседа ийс ара, цул соьгIа беррашка болх ба на Iеш, беррий дьашта - новкъошца а бу болх. Цу даьхье хьинаре гета а района беррий библиотека коллектива (зав. нов. Шиновалова). Тха станицашка болаш ба дынах тешаш йих — бIаьрча дезал. Масала, Шляхов, Звездунов, иштта кхи а. Шийн берашi — деша, кино, библиотеке ахийтанар Звездунова. Цхьабакъда, библиотека болхлой новкъосталца йийташ дена лаьрба соьгIа хIанз кино а ух, библиотеке книжкаш дешаш а ба.

Ца тIехь сакъердамегIа хулаш латт еш йола сайренаш. Дукха за йоацаш районни библиотека хилар «Уж дынах къаьстаб» аьнна сайре. Цига йийха баьхкабар дыннара къаьстта Алхастера нов. Белхароев, районе бахаш бола нов. Саншьв, Нестеровкера нов. Пакидко. Цар массане а дийцар дыно шоаш тулабар, хIана из харцахьа долга шоаш кхийтта хилар а. Бахархоша чIоагIа лехарах иштта йола сайре цIаьхха а йир баха.

Июнь бетта парткомаца цхьаьн культучрежденешка цхьаьллай атеизмах йола барзI лекторий, лекци йийшачуй тIехьагIа тайп-тайпара кино хьокх цига. Районе болх беш я кхоъ атеиста кабинет, хIаьта массайолча клубашка, библиотекашка йолаш а дика кийчъяь атеиста уголокаш. Художественни самодеятельноста программе юкъейоалайна атеистически темаех йола номераш. Къаьстта из гуш да агитбригада балхага хьежача.

Вай республике эттара дикагIчарех лоархIаш я Шалъара районни библиотека. Къахьегамхошта юкъе селла бокха болх барах дIаейзай из. Боккха болх бу районни библиотека болхлоша ваьха кийташ лекхбара, дына духьал къовсам лоаттабара. Хьалхашна латтача декхарех лаьца древех къамаьла дир Шалъарча районни библиотека заведующе нов. Т. Алхатнае.

— Со тешаш я, — аьлар цо, — вIшкка дена веача хIара сагаца къаьст-къаьста беседа йича дега пайда баргболга, хIана аьлча тахнарча, коммунизмага доакхаш, сийрда тхоеше хьалъеча дийначуьа баьне тIехьайнса уйла йолча сага вайна йоцe хетта ба. Цхьаьха, хIарйийна дIакхийта сийрда вахар. Тха библиотека дика вIашттIехьаьнкхад атеиста уголок, цул соьгIа дукхие дIахьахь атеиста библиотекаш а я тха. Цу гIулакхо доккха новкъостал ду совхозий гаьтарча балха участнкаша дIакхчайта. Цул соьгIа каст-каста тиннаш а ях тха совхозий станицашка, фермашка. Атеистически пропаганда къахьегамхошта юкъе шерра йоаржаера дийне баргдонее да тайтара агитанех бизза пайда эцар. Доккха новкъостал ду тхоца цу даьхье библиотеке вIашагIъеллача ахархоех интеллигенцех латтача актива.

Совеций къамаьл даьча Сакъерадоан районни библиотека заведующе нов. Хаминаеввас дийцар район культура учреждененашна керда сагахкееча къовсам мишта лоаттабу. Уьх гIертарча хана тахнарча бахара вьвкъарле еш йола, дIаяхача замах юхедисача вIахьа гIулакхаш дIадаха Iалман-атеистически пропаганда дIабехкавии. Района массайолча библиотекашка йолаш я атеиста уголокаш. Царех йоккха пайда ба активисташа.

Боккха болх бу района библиотека болхлоша общественни нахаре чкалнах къаьстта. Духьаьл художественни самодеятельносте дакъа лоацаш я юртарe хIара кхоалагIа вола кхалсаг. Из боккха нис ба. Районера кхайнаьхка совето дика болх бар баьхьан доадаш вIашттIехьдаьннад уьх тIехьарча шерашка кхеаза йола йоIнгаш мехре ухийтара дIадахкха, геттара хIеашгIеннад шоаза сег йоалаенга а.

Iалман - атеизма балха шерра пропаганда ю библиотеке вIашагIъеллача ийс сагах латтача актива. БоаттIача бовзамах дIакъо ха болх цул председатела, специнтерната директор волча нов. Вайтемиров Эли-Солта. Актива юкъебоагIараша дахкера е кера дешар дийна ба. Цар кхоаца вIашттIехьдаьннад атеизмах йола 11 книжкай витрина вIашагIйоала, 14 плакат хьаьтоха, иштта кхи балхаш ю. Цхьа дика гIулакх де тха актива деш, — йоах дIахо нов. Хамаханов, — хIара десятидворке беседаш еш. Темах лаьрхIа беседа кхина Iац нох. Дукхе хаттараш ду бахархоша иштта йолча беседашка.

Къаьстта сакъердаме чактьаьл тха районе кхалнаьха хетаь сайренаш.

Трибуне тIа воал Ачхой-Мартана культура ЦIен директор нов. Саиев.

— Вай бахарца тахан а тIехь аиделуш дола кхоачамбоацаргаш хьы ше метаргдолаш дац. Цудукъа, культпросветучрежденей болхлоша дицдийта йиш яц Iалман - атеизма болх боаттIайа боарамe дIабахар цар сийлен декхар хилар. Тха культура ЦIагIа йолаш а, — йоах дIахо нов. Саиева, — йоккха атеистий группа. Цун керте латт юртара интеллигенци. Цхьабакъда, районни культура ЦIагIа атеиста группа болх барна лаш дей гIулакх. Юртара культура ЦIа атеиста шерра пайда эза йиш йолаш хила деза.

Иштта да тха культура ЦIа. Ийс сагах латтача атеиста кабинета активно йоккха бола бу — дына духьала беседаш, бетта шоаза лекция еи, каст-каста Iалман - популярни кино хьокх. Тамашийна хувцаденнад нах иштта йолча кино яхача гIулакха. Дешархо хилараш сонгIа йоккха къовло бIаргаго йиш я цига.

— Цхьабакъда, — йоах дIахо нов. Саиева, — цхьаьккха-м да къаьстта белгалдаьнна дезай. ВIалла да йиш йолаш дац культура ЦIенах цхьаболча кулгалхошта дош да хетар — йоакхо из шийн хаипахьа ремонт ара, йоаттIеш йолча гойтара агитацеи кийчдара, иштта кхыболча гIулакхашта. БоаттIача беса тIехьожам латтабац Нохч - ГIалгIай АССР культура министерствас районни культура ЦIен а хIача бесса ремонт ара. Тхоа тIа йиллад шифер ца хилар бахьан долаш ладар чу а ухаш латт культура ЦIа. Гуйра тIакхоачаш латт, натахьа кийна тхоьа ну даьнье культура министерства доаттIаш дена новкъостал ца доле, тхоай культура ЦIагIа Iаь занилаь цхьаьнкха тайпара болх бе торе хургьяц тха.

— Кагирхошта шера атеистически пропаганда бола тоабаре боккха болх бу ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома, — йоах ВЛКСМ обкома секретара нов. Т. Малагова. Уьх шера лектораштa - пропагандисташта лаьрхIа Iалман-атеизмах лакка семинар хьй. ВЛКСМ обкоме вIашагIъеллай атеиста клуб. Цо доккха новкъостал ду республика юрташкарча атеистий клубашта, кабинеташта. Цу цу йолаш я дIа-кха «Iалман дына яха витрина». Къоначо атеисташта - пропагандисташта доккха новкъостал ду цо. ХIанз атеиста клуб кийчо еш я вай республика йола чеара моттиган гучалаьра.

Дынах маша болча цхьаболча тIехьабисачаь наха хIанз а къовсам доаттабу кхалнай шоай карара бала кхераш. Царна хIанз а тIехь керта чу а кхалнах общественни вахарца дакъа лоаца йиш йолаш а бац, деша, салаIа дика ..., хIана харцахьара уйлаш. Урус-Мартана района Алхан-Кала юрта вахаш волча М. Арсанукаева ворхI класс чекхъяь шийн йоIар деша ухаргйоацаш бритцашк керта кIажарам дIайихар.

Таханарча вахарца доагIаш дац республика районашка атеистий кадраш дика ца кийчъенга. Кхы гон е на ен гороне Грозне хьаедла еза Iалман-атеизма сайрийнарь университет. Цун филиалаш болх бе беза Наьсаре, Сунжа, Ведана, Советски, Ножай-Юрта районашка. Iалман-атеизма кафедра къоало ва хьеоттай Нохч-ГIалгIай наьччахьалкхен пединституте а (цу гIулакха эпа дикх база я вай — педагогаш).

— Культурно-просветительни учрежденеш болх Iалман-атеистически пропаганда бола бувцаш ца аьлча балха из болх дерттIа дIабехьара дукхе методаш формаш хилар, — аьлар шё къамаьла деха Нохч-ГIалгIай культура министра заместитела нов. Р. Умаевас. Къаьстта йоккха моттиг дIалоац цу даьхье самодеятельни искусства. Дына духьала еча пропагандина юкъе ваха геттара гарга да художественни дош, ашараш, илле, агитбригадай концерташ. Эррига Российски Федерацe а санна вай республике а дIахьош да юртарча художественни самодеятельностага хьежар. Доккхий декхараш оттадаьд цо: самодеятельни искусства халкъа вахарца бувзам лоаттабе, къахьегамхой эстетически кхебара идейно-художественни боарам лакхбе, профессиональни а самодеятельни а искусства бувзам чIоагIбе.

Цхьа дика гIулакх да вай республике хIара шерра-шера лешдхалкъа талантий хьежар дIахьош. Цхьабакъда, уьх шерара хьажар шийн башкалоновш йолаш да: цхьан шерин ах шерай дIахьош долча хьажаре (1963 шера октябрь бетта денз 1965 шера март бетта Москве юкхера концерташ хургда) вай республикера дакъа лоацаш хургай 135 хора, 100 музыкальни, 109 драматически, иштта кхыйола коллективаш — эрригаш а 13 эзар саг.

Кхашкара балхаш доладенача бIаьстах вамелахь къахьегамхошта гIулайн дара хьажара хьалхара этап дIайолайир агитбригадаш. 3024 саго дакъа лаьцача 120 агитколлективо 1-ча марте дена 30-ча мартага кхаччанца дIадийхар шоай хьажар. Белгалдаьнна деза царна юкъе 1516 кхалсаг хилар, царел дукхагIа бараш нохч-гIалгIай кхалнах а болаш.

Къаьстта дика чакхдаьлар хьажар Наурe, Ножай-Юрта, Сунжа, Шелковски районашка. Сакъердамерча, тайп-тайпарча программаца хьахьекхар цар шоай говзал. Ала деза агитбригадай балхаца цхьадола кхоачамбоацараш хилар а — цхьайолча агитбригадай кIезига яр моттигерча темаех йола номераш, хIаьта цхьайолча районашка геттара кIезига я агитбригадаш. Масала, Наьсарен районера хьажаре дакъа лоацаш 3 агитбригада мара яцар. ВIалла йолаш яц цигарча культура ЦIагIа агитбригада. Урус-Мартана районе — 5, иштта кхи а.

Республике юртарча клубай 250 учреждени я, хIаьта хьажаре дакъа лоацаш 120 агитбригада мара яц. Цох гуш да дукхагIа болча культучрежденей кулгалхоша юртарча самодеятельноста коллективай эррироссийски хьажарга кийчо яра боаттIа теркам цабар.

Октябрь бетта вай республике драматически коллективай хьажар хургья. Цхьабакъда, уж коллективаш хIанз а вIешагIъехкан дукхача районашка. Къаьстта кхерамe латт из гIулакх Наьсарен районе. Духьаьл Долаковрчен ТIой-Юртарчен культура ЦIеношка мара яц драматически коллективаш. Цхьаьнкха тайпара болх беш дац Наьсарера халкъа театр. Цу гIулакха керттера бехкбараш ба района культура отдела, парткома идеологически отдела комсомолай комитета болхлой. Иштта йо латт драматически коллективаша хьажарга кийчо яра гIулакх Гудермесе, Урус-Мартане. Укхаза, а бицбенна культура болхлой шоай декхарех.

Хьажара керттера декхарех цаI да — творчески союзаш — писателаш, композитораш, художникаш шерра юкъеозар. 1963 шера республика искусства болхлоша даьча кхайкарал тIа болхар... «сейлен декхар лоархI наха искусства тхьай вIамагIа болча новкъостаьшта новкъостал дар...» Цхьабакъда, геттара кIезига новкъостал ду цар юртарча художественни самодеятельноста дIалективаьшта.

— ХIана а тоьаш да, а вай йоаттIача беса художественни самодеятельноста коллективаш хьажарге кийчъе, кулукха цхьаькха сахьат зехьа ца доадеш къахьегаргде вай, — аьлар шийн къамаьл йистедоалаш нов. Умаевас.

Къамаьл даьча КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Б. Г. Габисова, Наьсарен района Деланоерча культура ЦIен художественни самодеятельноста кулгалхочо нов. М. Картоева, республика Х. Нурадилова цIерача драматически театра директора нов. А. Хамидова, Наурски района культура отдела заведующе нов. Саринцевас а, иштта кхычар а дийцар культпросветучрежденей болхлоша къахьашка латтача доккхийча декхарех а дIахо бе безача балхах а.

Совещание болх йистебоаллаш республика дикагIа болча библиотекашта, культура ЦIеношта «ДикагIа йола библиотека», «ДикагIа йола культура ЦIа» аьнна вимпелаш елар. Царна юкъе да Сунженски культура ЦIа, Шалъара библиотека, иштта кхи а.

Цул тIехьагIа Нохч-ГIалгIай наьччахьалкхен филармоне наьлий, халхарой, ансамблен низа да доккха концерт хьекхар совещане гулбеннарашта.

Доазол дехьара

ЭДВАРД ОХАБ—ПНР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ

ВАРШАВА, 13 август. (ТАСС). Селхан Польски Халкъа Республика сейма чрезвычайни сесси хилар уьхаза.

Сесси заседани йолалуш сейма депутаташа йист да хулам цхьа ха яккхарца сий деш дагалаьцар велла Польша вокхха партийни паччахьалкхени деятель, ПНР Паччахьалкхен Совета председатель Завадский Александр.

Сесси ден повестка тӀа—ПНР Паччахьалкхен совета керла председатель хоржийла. Дош лу депутати Владислав Гомулкийна. ПОРП-а ЦК-а а ПОРП-а депутатски клуба а цӀерах, ВӀашагӀихийттача ахархой партен Демократически партен тӀаьхьиллархъ, йоах цо, аз предложени лу Паччахьалкхен совета председатела когаметта оьхийта новкъоста Эдвард Охаба, сейма депутата, ПНР Паччахьалкхен совета председатела заместитела, Политбюро члена а ПОРП-а ЦК-а секретара а кандидатура оттае.

В. Гомулка уж дешаш тӀоаран тохарца тӀаэц депутаташа. Депутаташта а берригача къахьегамхошта а дика вовз, йоах оратора, новкъост Эдвард Охаб. Цун деррига вахар — из ба боарам боашаш чӀоагӀа Дахкена мутӀахьа хилар гойташ бола хьонхам. Тохачфбь вайзача, ПОРП-а вокхача деятела бӀаьхийча аакара накъах дувц В. Гомулкас. Цу сийлахьча балха тӀа социалистически Польшо дӀахьоча накъаз тешаме гӀулакх дергда новкъоста Охаба, аьлар В. Гомулкас.

Шоаш къамаьлаш деча хана депутатски клубий, ВӀашагӀихийттача ахархой парте, Демократически парте викалаша хьаллаьцар новкъост Эдвард Охаб ПНР Паччахьалкхен совета председателалла харжара хьакъехьа депутата В. Гомулкас еина предложени.

Сейма депутаташа массена раьза а волаш ПНР Паччахьалкхен совета председателалла хорж новкъост Эдвард Охаб.

Цу тӀехь чакхйоал ПНР сейма чрезвычайни сесси.

КОНГОРА ТӀОМ

НЬЮ-ЙОРК, 13 август, (ТАСС). Стенливера Киеу ахача провинце столицагахьа — Букавадехьа бӀаьхо болхаш латт повстанций отрядаш. Ассошиэйтед Пресса агентства корреспондента Леопольдвилера бена хоамах, Букавайна 30 миль мара сана яц уж.

Повстанций цхьаькха колонно наступлени ю Лулуабурга—Касаи ахача провинце столицена. Цу провинцена къилбаседа-малхбоалехьа тӀамаш латт Сенкуру, Катако, Комбе, Лоджа ахача вородий районе.

* * *

ПАРИЖ, 13 август. (ТАСС). Шоай персонал а тӀехьа 10 совгӀа ийгагӀа йола америкахски тӀемкаш еной селхан серралье самолеташца Леопольдвиле, ахаш хоам бу Франс Пресса агентства.

Агентства дагадохийт, США-е Чомбе правительствона деш дола тӀама новкъостал США паччахьалкхен секретаре заместитела Гарриманан Бельге кхача мехкашцара гӀулакхий министра Спаакан юкъе хиннача переговоршка тӀаьдаца решенега хьежжа деш хилар.

КУБА ЦХЬАЬ ЯӀ

ГАВАНА, 13 август. (ТАСС). Дерригача гавански газеташа хьалкарча оагӀош тӀа доккхийча алапаца дьыа йоазошта кӀалхоа техай дукха ха йоашаш хиннача американски паччахьалкхений организаце членаш волча мехкий кхача мехкашарча гӀулакхий министрий консультативни совещане резолюцешка юкъаенна Советски правительства заявлени. «ОАГ соглашенеша ООН-а принципаш техкаю, йоах СССР» — язду «Ой» яхача газето, «Куба агрессор яц, агрессе гахьара яхеран тӀалаттам я», «ОАГ гӀулакхашка машара кхеран тӀатувс»—керте дахьа йоазоьаьнна белгабоах «Мундо» а «Револючьон» а яхача газетама цу документа керттера чулоаам.

Газеташа а хӀаьта иштта радиоси телевидени белгаллоах революцини Куба лоравергача Советски правительстiа баьккха кердо лоаркӀамера тӀа Ӏаллахьате боахача мехка хилар.

ГУЧАЯЬННАЙ ШИРАЧА ХАНАРА ГОРОД

РИМ, 13 август. (ТАСС). Кальтаниссетта (Сицилия яха гӀайре) яхача города гӀона [illegible] итальянски археологашта кораьккхий замаl хьалхагӀарча VII-ча бӀаьшерангара IV-ча бӀаьшеренга кхаччалца хиннача ширача городах-крепостах юхейнса хӀамаш.

ХӀанзале хьаьвкхаб крепостера 300 метр бӀаьха деш, цуна юкъера къоасталуш йиссаьнаи ахгерси гӀалаш а йолаш. Городе лаллара гучабаьнкхаб, специалисташта ектахох, вай замал 1.000 шу кьахагӀа хьалбь из талхаш дике биса гӀарс.

Городe юкъера моттигаш сеыкач хана гучаьнкнай гаьнна хьалха баьхача грекашен римлянашен цӀагӀа лелаь хӀамаш.

ИНДЕРА СОВЕТСКИ ВЫСТАВКА

ДЕЛИ, 12 август. (ТАСС). Делийски политехнически институте индийски столица общественноста дукхха викалгаш а болаш чӀоагӀа екъаь хьайийлар «Советски индустре истори» яха выставка.

Из к хаьрхлӀа Советски Союзе промышленность хьахиларан дегӀаррай хетаь эггара хьалха Инде оттаь выставка.

Доккхе соагӀат кийчхаьа бераштa «Грозпромстрой» треста СМУ-12 нов. Н. Т. Акопян прораб волча гӀешлою еча участко. Гор. Грозне Окружной улицагӀа 120 моттиг йола типови берий ясли-беш хьальне нун болх-лоаш. Талан-кхоане болх бе йола. хургья из.

Сурта тӀа: г. Грозне Окружной улицагӀера керла берий ясли-беш.

И. Пливов сурт.

ДУКХАГӀА ГУЧАЯХА КЕРДА МАЯКАШ

Кепа йоазон обзор

Грозненски район республике йоккхагӀчарех цаӀ я. КПСС ЦК февральски Пленум хиначул тӀехьагӀа производствена интенсификаци яра дукха балхаш даьд района колхозийи совхозийи къахьегамхоша.

Семилетка ялхлегӀча шера план толаьца кхоачашьяра социалистически яхье а баьнна укх шера паччахьалкхенга 2 миллион пунт хлат, 5150 тонн ахх, 16850 тонн шура, 12 миллион фуъ, 2500 центнер тха дохьяра дехкараш тӀайнад совхозий болхлоши колхозхоши.

Уж дехкараш кхоачаш а тӀакхоачаш а лара район къахьегамхой оарцагӀбахара доккха дакъа лапа дезаш да Грозненски производствена управлене парткомен района къахьегамхой депутатий советен орган доархӀаш йола «Заветы Ильича» яха газет.

ХӀаьта газето мишта кхоачашлу шийна хьалхашка латта декхараш?

Ала лезаш да газето вахарца цхьана гӀа боахаш хилар, юрта боахама поизводства еронга отраслеш дегӀайоалаяра партийни организацешта доккха гӀо лар.

Эггара хьалха социалистически яхьа итогех лаьца материалаш кепа ет газето. ДикагӀйолча колхозех, совхозех лаьца дувц, цар опыт юаш информацеш тӀа, корреспонденцеш тӀа, статьяш тӀа. Яхье хьалха латтараш дикагӀа дӀабовзийтара газето къезоалаьда «Сийлен доска», «Къахьегама сийлен листок», «Сийлен книжка». ХӀара колхозо, совхозо тӀачйна социалистически декхараш кхоачашдарахи дикагӀйолча хьайбаш лелаяраша доакхача эламехи лаьца материалаш кепа ет газета хӀара квартала итогех.

Ялат дуккагӀа дакхара бечтохкамегӀа долча ялатаm чуэпара лешашта йоккха уйла тӀайохийтам хилар «Заветы Ильича» яха газет. Ялатам чуэпача хана совхозе дикагӀйола техника юкъехьара йола семинар йир производствени управлене парткомо. Цу семинарах лаьца мерра язд ир, ялатам чуэпачарга къахьегама дикагӀйолча методех долча бесса дийнар газето.

Республике эттара хьалха ялат чуэпа йолаелар «Новый быт» яха колхоз. ШоллагӀча дийнахье а цу гӀулакхах лаьна йоккха материал кепа техар газето. Ялатам чуэпача жатка машиниста Тарановский Владимира хьалхара даьхача доккхийча толамех лаьна «Молния» яха листок арахийтар. 35—40 гектар ялат хьокхар по хӀара денна. Шл норма соагӀа хул из.

«11 минута цхьа гектар» иштта корта а болаш арахийнар № 1 йолча шурий совхоза комбайнерашта из. Воробьеви Макагенен хетаьъ йола «Молния» яха листок. Хьалхе лелаеча цу механизатороша малх хьалахийттача дена боад боллалца йолча хьаьа 92 гектар ялат чуйнар, хӀаьта 39 соми 80 «епити дальяхар парех цхьацане. «Йнь а кьы соагӀа а норма йоккхалургьи дийнахьа хӀараненa» яхача рубрика «ӀаьСтаро-Юртовски совхоза комбайнера Гайгамирова материал кепа техай газето. ДикагӀйолча опыта хетаньча цу оагӀош тӀа ше къахьегам вӀаштӀехьа мишта боккхх, цхьан дийнахьа ше 4 норма кхоачашьяр дика кхетадергдолаш дийцо из. ДикагӀйолча опыта вовз оагӀув чуйца ялат лерттӀа доралара хетаьъ яр. Ялат дӀаоттальь мишта доаттаде деза, ялат паччахьалкхенна дӀаладара учет мишта лелае еза дийцар Грозненски опорно-хьокхамий совхоза хьатта заведующе нов. Мича.

Ялаташ чуэпара дикагӀйола опыт юшарал соагӀа махулла тӀехьадусача боахамашта новкъостал дора газето. Масала, цхьоалагӀча Мая цӀерахча колхозе яха вӀашагӀкеллар выездной редакци. Колхозни актива новкъосталца оагӀув кийчйир редакце. Комбайнераша Джайрханова, Бараханова, тохораш еш волча Абуева, шофера Сулейманова, производствена управлене инспектор-организатора Попова шоай корреспонденцеш тӀа ялаташ чуэпачара дукха кхоачамбоацараш гӀадальхар, уж дӀаlахара хоадамболла предложенеш елар. Кхоачамбоацараш хӀалахара, ялаташ чекхегӀа чуэпара доккха новкъостал дир газета тӀа кепа техача цу материалаша.

Ялаташ чуэпара газето дийдолийташ дац комплексни де лезаш дола юрта боахама кхыдола балхаш. ХӀара номер тӀа кепа етт доакъар кийчдар, ардаш тӀа культураш хӀаьюлга дувцаш йола материалаш. Масала, цхьан номер тӀа № 3 йолча сомийн баьца даьрий совхоза 3-ча отделене управляюще нов. Дугаева дувц: «Общественни хьайбашта махулла дукхагӀа доакъар хьалкхене гӀерт тха совхоза кхашка балхаш дераш. Цу гӀулакха шера ши хьачъам чуэпа лаьрхӀад оаха. Гуразьа дӀадийнача ялатех лаьтташ мукъа малзьлла а хьажкӀаш дӀаюш оаха. Цу культурана дика гӀулакх ду, хан-хаьнахьа махкаш доах, культиваци ю тха механизатороша. Уж балхаш дарах дика беркат доал».

Цу тайпара колхозийи совхозийи къахьегамхой уйла архашка хӀадийнача ялаташта тӀаерзаю газето. Иштта болх вӀаштӀехьбаьккхача мара торо хургьяш дика хьувкъам чуэпа, хӀаьта цу хьалашка вӀаштӀехьдоргдаях хьайбашта шортта доакъар хилийта а.

Ялаташ чуэпара балхаш дувцаш газета тӀа дукха материалаш кепа я этташ паччахьалкхенга ялаташ доахкара плаи кхоачашьяра производствени управлене парткома доккха новкъостал дир «Заветы Ильича» яхача газето. Цуница цхьана газето ший балха тӀа лоархӀамера кхоачамбоацараш я дувлийт.

Балха дика опыт гулъенна чакхаш дукха ба Грозненски районе. Йоккхийча группашка хьалкхарч кхоабилга хьайбаш лелаеча гидропоники зелена метта хургйола заменитель юкъехьаш я производствана.

ХӀаранех 98 килограмм хулаш йола 3273 хьакха укх шера дӀабахача вах бетта кхьбай Грозненски опытно-хьокхамa совхозо. Цхьа центнер дулхага дӀалодар 37 соми 85 кепити хилар, планаца кийслча 19 сом чуххахьа хул из. Цу совхоза нов. Шарунова кунгалду звено я из толам баьккхар, «Ермоловский» кол тӀарча оалхазарий совхозе етнчица ше цхьане лелаю 5500 котам, хӀаьта хӀара яххача котама тӀехьара 80 фуъ а гулдаьд цо. Бакъда, цу дикагӀбарий опыт района кхыча боахамашка дӀаржаш-м яц. Цу гӀулакха чӀоагӀа бехке а да «Заветы Ильича» яха газет. ДикагӀйола опыт дӀайоаржаяра гӀулакх тесса леладдара хӀаиз а тӀера даьинадац из. ДикагӀйола опыт кхоцанга мара из дӀайоаржаяра, балха юкъеяхьара дукха хӀама дац газето.

ДикагӀйола опыт балха юкъехьара гӀулакха уйла тӀаяхийта гӀортарах лаьца газета ше а цхьаккха масал доаладац. КӀоргга а квалифицированни а ялаш дикагӀбарий методех, Ӏилманх дикагӀйолча опытах карагӀдаьнарех хьахинна пайда лерттӀа хьаьхкац цо.

Укх шера тӀаэйца социалистически декхараш толаьица кхоачашдара эррига торонаш я Грозненски производствени управлене къахьегамхой. Цу гӀулакха лерттӀа новкъостал де декхарийла да «Заветы Ильича» яха газет. Лаьтташ лелaдара культура лакхъяра, лаьттахи къахьегама торонеш боагӀача тайпара пайда эцара, юрта боахама производствана специализаци яра, цо продукташ дукхагӀа яхара цахадлаш къоасам доаттабара тӀаьхьахаш да из. Газета керттера декхар да — моттигерча хьалий лоархӀам а беш Ӏилманен дикагӀйолча опытан карагӀдаьнна хӀама юрте боахаме производствене юкъехьахьар.

ДИКАЧА НАХАХ

ХЬАЛХАРЧА МУГӀАРАШКА

Грозненски механьтта ӀалапоккхачаI заводе Чуева Ксенис болх бу ткъо шу соагӀа ха я. 1944-ча шера механаьттахой 6 бетта йола курсаш чекха а яьха из балха йоагӀача хана берашка, кхуаш йоагӀаш йоӀ яр из. Курсаш дика чакхъяьхале а балхаца шаьрьялара дукха къахьеге дийзар Ксенийа. Ший балхана яйхха бувзам бола литература дешаш. из болх дика бовзача технологашца дагаювлаш дукха сахьташ доахар по. Мичча моттиге со хилараз цӀаккха дагаэз дӀаялацар дега дукха езачча балха гоязал, — йоах Ксенис. Изал чӀоагӀа еза балха говзал Ӏомаира шийна новкъостал даь технологаш-хьехархой Трезнов Василий, Черныш Иван цӀаккха бийлургбац сона яхаш дувц по. Балха говзал сиха кардерзара керттерчерех цаӀ да хьинар кхо из леш цу доьхье по къахьегар. Массеки бутт балалехьа вазрия а еина оператора гӀончалла болх бе дӀайолеелар из.

Сайрийна школе деш а ягӀаш дийнахьа болх а беш лакхйора по ший балха говзал. Цхьа-ши шу дала техьа толамиа кардерзийр по оператора говзал. Диккен тӀехлакенчакхьяьккхар итт класс а. Духхьашха балха еначa хана коллективо Ӏамерза тӀа а ийна шийна дaь новкъостaл дага доаллаш, керда балха ееича сага шиий опыт дӀалуш чӀоагӀа къахьегар Ксенис. Цудукьа цӀаккха из йиклургӀйоалаш, цо хьайка иттлш технологаш Ӏа цу заводе. ЧӀоагӀа цуна барькал яхаш раьза ба хӀана цуна болх бу оператора гӀоннача Назарова Фая, Федюшкина Дуся, кхыбараш.

Берригa ший из тӀа а бахийта по хьийта къа мехьа довзар. Балха тӀа дика толамаш лахарах 1948-ча шера медаль елар цуна. Цул тӀехьагӀа массехк шу далалехьа «За доблестный труд» яха цхьанча а медаль елар цуна. Волх бе йолелча денз къахьегама книжка тӀа аӀа а яздеш кухказ баркал аьинад. Сийлен грамоташ енай цуна. Заводе болхлошта юкъе хьалхарчна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи кхарех я нов. Чуева.

Октябра сийна къахьегама вахте а этта хӀара смена коржа тӀехкхоачашьеш я Ксени.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КОЛХОЗХОШТА СЕРДАЛ

Нохч-ГӀалгӀайчен алхайтта колхоза электрификаци яй укх шере. Ведана района Ленина цӀерахча колхозе бархI километр дӀаехил долаш электролини биллай. Доалан лелаеча фермашка а колхозхой цӀеношка а 500 Ильича лампа сегай.

Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз района центраца вӀашагӀтехай высоковольтни линеца. Цу гӀулакхо торо хьалитар колхозхой цӀеношка телевизораш, барговаш дутта машанаш, холодильникаш оттае. Ишза электрификаци яй Новай-Юрта Жданова цӀерачча, «Заветы Ильича» яхача колхозашта, Наурски района Ленина цӀерачча, «Красное знамя» яхача колхозашта. Дукха та йоацаш болх бе волалений Курчалоера подстанци. Шавле района цхьайолча колхозашка электричество чуйилла торо хилар дох.

Дика кхалхоаш ба Советски района подстанци хьалъеш боахаш прораба нов. В. Ходуса кулгалду электрикаш. Цар хьалъю подстанци болх бе йоалургйол Октябра цӀей даздеча деношка. Советски районе лоавеаша ухкача колхозашта электрификаци ер ял.

И.ВИНОРИН.

ЕЗА ЦӀИ СИЙЛЕНЦА ЛЕЛАЮ

Грозне дикагӀчарех я Андреева Людмила Викторовна заведующи йола 14-гӀа берий беша коллектива. Республика дукхача къахьегамхошца цхьана коммунистически къахьегама коллектива цӀи яккхара дикка къоасам лоаттабаьб цо а цуна яхе ьиина хинача Долженко Антонина керте йолча 33-гӀча берий беша коллективо а.

Болх дика барах горОНО заведующи нов. Скороумова керте йолча комиссе 1963 шера 18-ча ноябре эттара хьалхарчарна коммунистически къахьегама коллективa цӀи елар 14-ча берий беша коллективана.

ЧӀоагӀа хоза кийчдаьд берий цӀа чура. ДӀачувоалача коммунистически къахьегама коллектив лаьна йоазув а долаш вывеска а дӀенах хьалтеха. Цунна юхе аьттехьа боккъала хоза бесаш долаш тамашийна яллешца берий дегаш хьесташи дола попугай яха оалхазараш чудола клетка латт. ХӀара шера деба а деш дӀахен берашa шоай доттагӀалгаш - попугайш. Тайп-тайпара дола доазоргаш а дуккха я цӀагӀа. Къаьстта берий безам тӀабодаши цар шоай хьисапе «гӀишлош хьалъеши» да латчех хьалаь дола цӀенолгаш, коаналгаш, кхыдараш. ЧӀоагӀа самукъа доалаш дӀахьу уж занятеш Кортикова Лилия Дмитриевна воспитательница йолча групна бераша Киселева Светас, Числов Жорас, кхычар.

Укх шера 1-ча сентябре эттара хьалта деша баха за кхьачараш а бе коллективаца. Царна хоза портфелеш, къоаламаш, ручкаш, тетрадаш а кийна уж наькъа бахa кийчлуш я берий коллектив.

Масса тайпара а пайдана я хургйолш занитеш ю берашца.

Каст-каста музыкальни, художественни чтене, халхара занитеш хул берий беша. Иштта цхьаннех лор а хулаш воахо лорага хьажийта бер да аьле техни я цхьаь самукъане номераш уттаю бераша.

Сурта тӀа шоана гу цу тайпара цхьа номер. ЙоккхагӀча группера Киселева Светах хӀаиз «лор» хиннай, хӀаьта Жабкова Лена «бер» а доаладе ш цуга хьажийта еай. ЛаьрххӀа, боккъонца специалисташа санна дӀахьу бераша занятеш. Из чӀоагӀа пайдане да цар хургйолча вахар тӀехь.

Варт цаӀ болаш, вӀаши тӀера коллектив я 14-ча берий беша гӀулакх деш из. Де доаттӀача тайпара доал ду беша заведующе Андреева Людмила Викторовнас. 30 шу соагӀа да йо из бола бу. ЧӀоагӀа сий долаш я из Грозненска берий беша коллективай заведующашта а юкъе. Цахадлаш яхь лоаттаю коллективо массаза а хьалхе шийга хьалийтара тӀехьа.

А. ДОДОВ.

И. Пливова сурташ.

ЙИЖАРИЙ ХЬЕХАРХОЙ ХУРГБА

Къилбаседа-ХӀирий республикера вай институте деша баьхкаб йижарий Ахильгова Ӏар Фатимен Дугурхаен. Царна дукххача хача денз дагадоаллар хьехархой хилар, къаьстта гӀалгӀай мотти литературен а хьехаргдолаш. Цудукхьа вайнахьа отделене деша болх уж. Энзамеш дика дӀалуш латт.

Б. МАГОМАДОВ.

ДЕРРИГА—ЭЦАРХОЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДАРА

Дерригача советски халкъаца цхьана Нохч - ГӀалгӀайчен торговле болхлой хьинар ца кходеш къахьегаш ба сийлахь - боккхача Октябра 47 шу дузача денна сийленца накъа бахара. ЦӀей сийна йоаржалча социалистически яхье а баьнна доккхий толамаш даьхад вай республика торговле организацеша мах бара гӀулакх дегӀадоаладеча а къахьегамхошта гӀулакх дара болх тоабеча а.

Укх шера товарооборот (цуна чуйоагӀа общественни кхачан предприятеш а) 262 миллион сом в, совхкарча хьалхарча ах шера хинначул 6,5 миллион сом дуккагӀа хул из. Къаьстта лакхденнад кхачани промышленни товараш доккилга.

Доккхий хувцамаш хиннад мах беча сете, организаце. Розничн мах бара сеть 2000 единица лакхъенай. Укх шера хьайийлай дика мах бе йиш йола, оборудованеца йиза кийчаь тикаш. Масала, 17 саг болх беш я Шаьларча шекар доаккхача завода болхлошта лаьрхӀа хьайийла кхачан товараш доха тика, Ведана районе йоккха тика, катирхошта лаьрхӀа Чехова цӀерахча парке кафе, иштта кхы дукхха а.

Йӏдархошта культурни гӀулакх деча боккха лоархӀам болаш да товараш шоаш хьахержа вӀаштӀехьдаккхар. Иштта йола тикаш городе хьеллараи соагӀа дукха хьайийлай районашка а. Боккхача лоархӀаме да укх шера торговле холодильни боахам дегӀабар. Розничн торговле сете йохаш я геттара керда, хӀанзара холодильни шкафаш, прилавкаш, витринаш. Духхьал ер шу доладелча денз 200 единица оборудования оттаьй вай республикерча тикашка.

Йӏдархошта товараш харжа аттагӀа хургдолаш вай республике йолаш йолча 140 тика чу шерра-шера болх бара методаш эргайоахаш. тоаю.

15 хаар саго хӀама даа йиш йола столовеш, кафеш, ресторанаш я республике. Селла боккха болх бе вӀаштӀехьдаьинад кхачан товараш кийчдеча механизаци ярах—автоматаш, электрически, газови оборудовани, ахьегӀаш юла машинаш оттаярах.

Къахьегамхошта ду гӀулакх тоадир духхьал столовеш, кафеш хьеллярах доалаш дац. ГӀулакх дара прогрессивни формаш шерра дегӀайоаланра йоккха опыт я вай самообслуживание тикай болхлой. Шоаш къезигъеннай хӀама дувча наха гӀулакх дара ха. Цунухье боккха лоархӀам болаш да кхачан товараш доха тикаш самообслуживание яхар. Къаьстта из гуш да столовешка, кафешка хьежача. Дика латт цига из гӀулакх.

Дукха я вай республике семилетко ялхлагӀча шера хьалхарча ах шера план кхоачаш а тӀехкхоачаш а яь торговли системаш, организацеш. Царна юкъе я Гороноцторга (директор нов. Харутнев), Гудермеса торга (директор нов, Ветров) организацеш, иштта дукха кхы а. Къезига ях вай республике къахьегамхошка сий ду торговли организацеш. Къахьегамхошта доаттӀача бесса, советски торговле болхлошa ве деззача бесса гӀулакх дарах да из.

ТӀехьарча шерашка, къаьстта укх шера, дуккагӀа хинаб вай республика гӀулакх доаттӀача бесса вӀаштӀехьдаккха хоаш боа торговле организаторашa, неваторашa. Дика кхоачаш цу организацеша шоаште тӀадилла гӀулакх а. Царна я Горпищеторга чуйоагӀа № 35 йолча тика коллектив (директор нов. Агаджанов). ШоллагӀча квартала плана балхага а хьежа, цу коллективана хьожахьий РСФСР торговле министерства а торговле болхлой профсоюза ЦК кӀайна цӀе байракх а кхачан премии а. Иштта дика къахьег Горпищеторга № 22, 54, 51 йолча тикай а «Октябрьнефта» НПУ ОРС-а № 2 йолча тика а ивашта тикашца, иштта кхы а.

ЧӀоагӀа къахьегаш деманиа лакху. къоначa продавецай, товароведий гоязал. Цу дикъе боккха кхетам лу коммунистически къахьегама сий дола цӀи якха лоаттабеча къоасамо. 250 бригада — 2500 соагӀа саг ва вай республике ва цӀи яхха къахьегам. Торговле хьалха латташ ва коммунистически къахьегама цӀи яьхха 200 саг. Паччахьалкхен торговле цу маякаша хьагойт шоаш наьха хьашташ дизза кхоачашде кийча болга.

Вай республика торговли организацеша ах шера план 101 процент кхоачашъяьнале а, цхьабакъда хӀанз а дукха кхоачамбоацараш да балхаца. План кхоачашьяра тӀехьаьс Грознера универмаг, столовей трест, Советски, Наьсарен районаш. Дукха гоаю тикаш ремонта дӀакъайла лоаттаеш, къаьстта шорттага дегӀаоагӀа торговли сеть города йистошка, болхлой посалкашка.

Республики торговле предприятешка общественни кхача кийчбеча мах бара гӀулакх геттара воха латт — бӀеха а, оттаде даззача бесса латтиш товараш, иштта кхы а. Къаьстта белгалдоккха дезиш да продукташ халхара гӀулакх, кӀдархошна деш дола лоткъамаш. иштта кхыча торговле балхана долаш дола кхоачамбоацараш дӀадаха деза балханара.

Доккхий я бехкторлане а декхараш латт мах беча организацешта хьалхашка семилетка ялхлагӀча шера; укх шера розничн товарооборот 13 миллион сом лакхлургья, я, 5,2 процент. Геттара лакхлургда промышлени а кхачан а товараш доахкара гӀулакх. Цу дакъе духхьал госторго хьелларгья 17 тика, цига болх беш хургва 98 саг, 855 моттига лаьрхӀа 12 общественни кхачан предприятеш.

ЧӀоагӀа дегӀайоагӀаш латт укх шера мах бара керда формаш. Керда тикаш хьеллашехье кердача оборудованеца кийчъергьи уж. Цу дерригача гӀулакхаша новкъостал дергда бахархошта деш дола гӀулакх тоадар.

СССР Лакхехьарча Совета IV сесси тӀаийнача къахьегамхой вахара - хьал тоадара законо гӀо дергда къахьегамхой доходаш дуккагӀа хилийтара. Геттара дегӀайоагӀаргья советски торговли а.

Торговле болхлошта тӀаьиллаьр боккхача лоаркӀамера гӀулакх да — къахьегамхошта гӀулакх дар. Из сийленца кхоачашдар советски торговле болхлой декхар да.

А. ШУАИПОВ.

Нохч - ГӀалгӀай АССР торговле министерства торговле организаци отдела начальник.

Редактора вам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгӀа

РАДИО: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (нохчий меттала); 6.45 — зарядка; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.30 — хоамаш передачай программех; 8.15 — «Сердало» газета оагӀонаш тӀера; 8.25 — концерт; 8.45 — «Къона тӀехье» яха передача (нохчий меттала); 16.00 — передачий программа; 16.05 — «Къоначар овзалъяла литературни передача (нохчий меттала); 16.30 — керда хоамаш (гӀалгӀай меттала); 16.45 — эшараш; 17.00 — «Керттера экзамен дӀалаь сона муха передача (эрсий меттала); 17.15 — промышленность болхлошта передача (эрсий меттала); 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Къонаш хӀама» передача (нохчий меттала); 18.15 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.30 — радиоладугӀарий заявках отталь концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.30 — Передачий программа; 18.35 — телевизионни передача (эрсий меттала); 18.40 — «Дозол дехьарча политически гӀулакхех лаьца комментатора къамаьл»; 18.55 — Гражданиски флота болхлой заказах оттаде концерт; 19.25 — «Ставропольски къахьегама гӀулакх» яха киноочерк; 19.45 — Горьке цӀерахча Ростовски драматически театра спектакль; 21.40 — передачий программа; 21.45 — «В резерве у смерти» яха художественни фильм.

Город Грозне, Таманскии улицагӀа, № 36 йолча яхача Куланова Валентина Петровнас Куланов Вячеслав Андреевичегара ше хьакларх доло дош суде денад.

Дош дувцаргда Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦӀена фронтовикий улица, 16. Телефонаш: редактора вам.—2-07-01; белхахошна секретаре—2-46-60; партийни вахаран, промышленни, кортбоахаман, информаци отделий— 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 16. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-46-60; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типография. Революции проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02195. Заказ № 4395.